Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

נייער פאָלקסבלאַט

| № 265 | Łódź, Sroda, 19 listopada 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, כ״ח מרחשון תרצ״א | № 265 |

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 224-71

רעגירונג וועט דימיסיאָנירן

באַלד נאָך דער ערעפנונג פון סיים

וואַרשאַ, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט). אין די פּאָליטישע קרייזן גיט מען איבער, אַז נאָכדעם ... דער נייער סיים וועט געעפנט ווערן, וועט די איצטיגע רעגירונג די־מיסיאָנירן. דער מלוכה־פּרעז. וועט דאַן צוזאַמענשטעלן אַ נייעם קאַבינעט. אַלס קאַנדידאַטן פון פּרעמיער ווערן אָנגערופן פּאָלקאָווניק סלאַוועק און בעק. אַלס קריגס־מיניסטער — מאַרשאַל פּילסודסקי.

רעזולטאַט פון די וואַהלען אין קאַליש

בנימין רוס געוועהלט אַלס דעפּוטאַט

קאַליש, 18 (טעלעפאָניש). אויף דער היינ־טיגער זיצונג פון דער וואַהל־קאָמיסיע אין קרייז־געריכט איז געענדיגט געוואָרן דאָס פּערטיילן די מאַנדאַטן.

עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז די ליס־טע 1 (סאַנאַציע) האָט בעקומען 51,728 שטימען, ליסטע 4 (ענדעציע) 53,444 שטימען, ליסטע 17 (ציוניסטען) 10,434 שטימען און ליסטע 18 (אגודה) 8,987 שטימען.

די ליסטע 1 האָט בעקומען 3 מאַנדאַטן און די ליסטע 4 אויך 3 מאַנדאַטן. וועגן זיבעטן מאַנדאַט איז אָנגעגאַנגען אַ גרויסער וויכוח וועמען ער געהערט.

ביז שפּעט אין אָוונט האָט די קאָמיסיע גע־האַלטן, אַז דער זיבעטער מאַנדאַט געהערט דער ליסטע 4, דאָס הייסט, אַז די ענדעקעס בעקומען 4 מאַנדאַטן און די ליסטע 17 בעקומט נישט קיין מאַנדאַט.

וואַרשאַ, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט). שפּעט ביינאַכט האָט די אָפיציעלע טעלעגראַפען־אַגענטור מודיע געווען פון קאַליש, אַז די דאָרטיגע וואַהל־קאָמיסיע האָט ענטגילטיג פעסטגעשטעלט, אַז די ענדעקעס בעקומען נאָר 3 מאַנדאַטן און די ציוניסטען בעקומען 1 מאַנ־דאַט.

די זעלבע טעלעגראַפען־אַגענטור איז אויך מודיע, אַז פון דער ליסטע 17 געהט אַריין אין סיים ה׳ בנימין רוס פון לאָדז.

צו דער חתונה פון פרל.

רחל פּריש געלכאַסאַח

מיט ה׳

ישראל יאַקובאָוויטש בעלכאַ־סאַח

ווינשען מיר זיי אַ הערצל׳כען מזל־טוב. זאָל אייער לעבענס־וועג שיינען, ווי די זון אין הימל.

שמעון וויינבערג און פרוי, פייוויש וויינבערג און פרוי, נח פייעראייזען און כלה, אהרן אלמער און כלה.

12

בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק אין פּוילען

לאָדזער וואַהל־קאָמיטעט

היינט, מיטוואָך, דעם 19־טען נאָוועמבער, 9 אַ זייגער אין אָוונט קומען פאָר פאָלגענדע

וואַהל־מיטינגען

אין צוזאַמענהאַנג מיט די סענאַט־וואַהלען

אין די לאָקאַלען: „התאחדות" שענקעוויטש 3/5, „בני־ציון" רזשגאָווסקאַ 7, „סיני" גלובנאַ 62, פּרוכטען־ און גרינצייג־הענדלער זגערסקאַ 28

רעדנער: סיים־דעפּוטאַט ד״ר ראָזענבלאַט, רעד. י. אונגער, לאָוניק א. יאָעל, ראַטמאַן י. מ. ביאַלער, אי. זש. י. זעלינסקי, משה לימאַן, א. אסט, י. ערליך, מ. טעמפּעלהאָף, צבי רינגאַרט און אנד. יודען, וועהלער! קומט מאַסענווייז צו די וואַהל מיטינגען!

אַלע יודען שטימען צום סענאַט נור פאַר דער ליסטע 12

מאַשין־מצות אַגאַנץ יאָהר!

דערמיט ווערט בעקאַנט געמאַכט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז אין דער גוט־בעקאַנטער צוקערניע פון

נ. וויינבערג, פּעטריקאַווער 38 — טעלעפאָן: 143-82

ווערט געבאַקען יעדען טאָג פרישע און דינע מאַשין־מצות פון די בעסטע סאָרטען מעהל, ווי אויך מצה־מעהל. ס׳ווערט אויך געבאַקען אייער־פּערפעל און סובאָטעס לויט׳ן קאַרלסבאַדער סיסטעם ספּעציעלע געבעקסען פאַר צוקער־ליידענדע און אַלערליי קאַנדיטאָריי־אויסאַרבייטונגען, וואָס זיינען בעקאַנט מיט זייער גוטסקייט.

מיט אַכטונג

צוקערניע נ. וויינבערג

פּעטריקאַווער 38, טעל. 143-82.

12

בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק אין פּוילען

לאָדזער וואַהל־קאָמיטעט

יודען וועהלער! אונזער קאַנדידאַט צום סענאַט פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטוואָ איז

לאָוניק אַלעקסאַנדער יאָעל

ביי די לעצטע סענאַט־וואַהלען אין יאָהר 1928 האָט אונזער ליסטע בעקומען 73000 שטימען און די ליסטע פון דער „אגודה" האָט דאַמאָלס ערהאַלטען נור 22500 שטימען.

יעדער יוד, וועלכער וועט איצט ביי די סענאַט־וואַהלען אָפּגעבען זיין שטים אויף דער אגודה׳שער ליסטע דאַרף וויסען, אַז זיין שטים איז אַרויסגעוואָרפען. יעדער יוד, וועלכער שטימט פאַר דער ליסטע 12 העלפט מיט אַדורכצופיהרען אַ יודישען סענאַטאָר!

שטימט דעריבער אַלע פאַר דער ליסטע 12

18

אַלגעמיין יודישער נאַציאָנאַל־ווירטשאַפטליכער בלאָק צום סיים און סענאַט

גרעסטער נצחון פון דער ריין־יודישער ליסטע 18 אויף דער יודישער גאַס!

נישט קוקענדיג אויף די אַלע בעמיהונגען און אנשטרענגונגען פון די ציוניסטישע מנהיגים, האָט דאָך די אמת׳ע יודישע

ליסטע 18 אַהין די שטימען פון די ריין־יודישע גוים בעקומען קרוב 25.000 שטימען

די וואַהלען צום סיים זענען געווען דער לעצטער טויט־קלאַפּ פאַר גרינבוים׳ס פּאָליטיק.

כדי מציל צו זיין אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע די שטימונג פאַר די סענאַט־וואַהלען האָט מען געלאָזט אַ קלאַנג, אַז דער מאַנדאַטען־כאַפּער בנימין רוס האָט בלומרשט בעקומען אַ בענקעל אין סיים.

איצט שטעהען מיר פאַר די וואַהלען צום סענאַט. פאַר אייך, יודישע וועהלער, שטעהען איצט צוויי וועגען: אדער אויסצוּוועהלען צום סענאַט דעם דייטשען מישלער שפּיקערמאַן, וועמען די ציוניסטישע מנהיגים ווילען געבען אַ מתנה אַ סענאַט־מאַנדאַט,

אדער אויסוועהלען דעם אָנגעזעהענעם יודישען כלל־טוער, דעם בעקאַנטען פינאַנסיסט, בעוואוסטען פילאַנטראָפּ, פּרעזעס פון צענטראַלן סוחרים־פערבאַנד, פּרעזעס פון יתומים־קאָמיטעט אין פּוילען, פּרעזעס פון אַמעריקאַנער הילפס־קאָמיטעט אין פּוילען

רפאל שערעשעווסקי

שפּיקערמאַן און שערעשעווסקי! ס׳איז גענוג צוזאַמענצושטעלען דיביידע נעמען, כדי צו וויסען וועמען צו וועהלען.

די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג שטימט אַלע ווי איינער אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע פאַר׳ן אויסגעצייכענטען יודישען עסקן, לאַנגיעהריגען ג. סענאַטאָר, ראַטמאַן פון וואַרשעווער שטאָדט־ראַט

רפאל שערעשעווסקי

שטימט אַלע פאַר׳ן קאַנדידאַט פון׳ם אַלגעמיין יודיש־נאַצ. ווירטשאַפטליכען בלאָק נומ׳ 18

געענדיגט די ארץ־ישראל־דעבאטע
אין ענגלישן פארלאמענט
רעדע פון דזשעמס ראטשילד געגען ווייס־בוך

לאָנדאָן, 18 (יט"א טעלעגראַפיש).

בעת דער וויטערדיגע ארץ־ישראל־דעבאַטע אין ענגלישן פּאַרלאַמענט האָט גענומען אַ וואָרט דזשעמס ראָטשילד, וועלכער האָט אָפּגעוואָרפן די אויספיהרונגען פון סימפּסאָן־בעריכט, אַז די קאָלאָניעס פון י.ק.א. זענען גינסטיג פאַר די אַראַ־בער. די יודישע קאָלאָניזאַציע — האָט געזאָגט ראָטשילד — מוז בעשעפטיגן יודישע אַרבייטער, ווייל אַנדערש איז נישט מעגליך צו ענטוויקלען די יודישע נאַציאָנאַלע היים. דאָס ווייס־בוך שטיצט זיך נישט אויף קיין שום פּאָזיטיווע יסודות.

עס האָבן אויך גערעדט קענוואַרטי, מאַיאָר מליאָט און דער פלאָט־מיניסטער אַלעקסאַנדער האָט אין נאָמען פון דער רעגירונג רעזומירט די דע־באַטע.

דערמיט האָט זיך די ארץ־ישראל־דעבאַטע געענדיגט.

לאָנדאָן, 18 (יט"א טעלעגראַפיש).

דער פלאָט־מיניסטער אַלעקסאַנדער איז אַ מיט־גליד פון דער רעגירונגס־קאָמיסיע צו אונטערהאַנד־לען מיט דער יודישער אַגענץ.

לאָנדאָן, 18 (יט"א טעלעגראַפיש).

די לאָנדאָנער פּרעסע ברענגט אויספיהרליכע בעריכטן פון דער ארץ־ישראל־דעבאַטע אין ענג־לישן פּאַרלאַמענט.

די פּרעסע איז נישט איינציג אין דער פראַגע, צי די דאָזיגע דעבאַטע וועט אָפּשוואַכן די יודישע טענות און בעפרידיגן די יודען. די פּרעסע שטרייכט אָבער אונטער, אַז די רעגירונג דאַרף איצט גאַנץ זאָרגפעלטיג צוגרייטן איהר דעקלאַראַציע בנוגע ארץ־ישראל.

שטעלונג פון דער נייער סיים־מעהרהייט
צו די אַרעסטירטע געוו. דעפּוטאַטען

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). אין די פּאָליטישע קרייזן איז היינט דערוועקט געוואָרן די פראַגע וועגן דער שטע־לונג פון דער מעהרהייט אין נייעם סיים צו די אַרעסטירטע געוו. דעפּוטאַטען.

ווי מען גיט איבער פון מאַסגעבענדע קווע־לען, איז פעסטגעשטעלט, אַז אויב מען וועט אַ־ריינטראָגן אין סיים אַ פאָרשלאַג צו בעפרייען די אַרעסטירטע געוו. דעפּוטאַטען, וועט די נייע מעהרהייט זיין געגען בעפרייען.

מען גרייט זיך שוין צו ענדערן די קאָנסטיטוציע

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) ב. ב. גרייט צו אַ פראָיעקט צו ענדע־רען די קאָנסטיטוציע, אויף אַזאַ אופן, אַז זי זאָל זיך אונטערשיידן פון דער היינטיגער קאָנסטי־טוציע.

א הינדו־יודישער פראָנט
געגען דעם אנגלאָ־מוזולמענישן

ירושלים. (י. ט. א.) „דבר" שרייבט: עס איז געווען אַ קאָאָרדינירטע פּאָליטיק מצד די ציו־ניסטישע פּאָליטיקער, וואָס זיי האָבן קאָנצענטרירט זייער גאַנצע טעטיגקייט אויפ׳ן מערב, „אינגאָרירענ־דיג" די אינטער־נאַציאָנאַלע מעגליכקייטן פאַר׳ן ציו־ניזם אויפ׳ן מזרח. די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האָט איינגעשטעלט קאָנטאַקטען און לאָנדאָן, גענף, פּאַ־ריז און רוים, אָבער נישט אין באָמביי און דעלי־בער וועגן מיר איצט איבערראַשט געוואָרן צוליב דער פריינדליכער שטעלונג, וואָס עס האָט אַנגע־נומען לגבי דער ציוניסטישער בעוועגונג דער אינדישער „נאַציאָנאַלער קאָנגרעס". אפשר זאָל דאָס זיין אַ רמז צו שאַפן אַ הינדו־יודישע פראָנט גע־געניבער דעם אַנגלאָ־מוזולמענישן פראָנט. האָט דאָך ענגלאַנד איצט מקריב געווען דעם ציוניזם אויפ׳ן מזבח פון דעם מוזולמענישן סימפּאַטיעס. בעת גאַנדי און אַנדערע לידער פון נאַציאָנאַלן אינדישן קאָנגרעס ליגען אין די תפיסות.

א יודיש פאָר־פאָלק מאַכט א רייזע
אַרום דער וועלט אין א קעטשעל

באַראַנאָוויטש. (י. ט. א.) היינטיגע וואָך האָט זיך אין באַראַנאָוויטש פּלוצלונג בעוויזען אַ גאַנץ אַ קעטשעל, געשפּאַנט אין 2 פערד, אין וועל־כען עס זענען געזעסן אַ יודיש פּאָר־פאָלק, אברהם הובערמאַן און פרוי פון האַמבורג, וועלכע מאַכען שוין זייט דעם יאָהר 1925 אַ נסיעה אַרום דער וועלט אין דעם קעטשעל, וואָס דינט זיי פאַר אַ „שטוב" אויף זייער רייזע. די רייזענדע זענען געווען בעהאַנ־גען מיט פיל מעדאַלען און אויסצייכנונגען. ביים נומען לגבי דער ציוניסטישער בעוועגונג דער מוזה. דער רייזענדער ה׳ הובערמאַן האָט געווייזן דעם עולם, וואָס האָט אַרומגערינגעלט דאָס קעטשעל אַ טלית־ותפילין. די רייזענדע פאָהרן פון דאַנען אין דער ריכטונג צו לידאַ, ווילנע, און אין יאָהר 1932 דאַרפן זיי שוין זיין צוריק אין האַמבורג.

יוד. פּראָפעסאָר ענטדעקט א נייע
פערינגערונגס־מעטאָדע

ריגע, (יט"א) דער יודישער פּראָפעסאָר פון לעטלענדישן אוניווערזיטעט לעבעדינסקי האָט ענט־דעקט אַ נייע פערינגערונגס־מעטאָדע. די נייע מע־טאָדע בעשטעהט אין דעם, וואָס אין די געשלעכטס דריזען ווערט געמאַכט אַ שניט. געהעריגע בעאָבאַכ־טונגען זענען געמאַכט געוואָרן אויף הינט אין עלטער פון 10 ביז 11 יאָהר. נאָך דער אָפּעראַציע האָבן די הינט אַרויסגעוויזן מעהר לעבענס־לוסט און ענערגיע, די פראַגע, צי מען קען די מעטאָדע אָנווענדען אויך אויף מענשען, ווערט איצט בע־האַנדעלט דורך ספּעציאַליסטען־אויטאָריטעטען. די מעטאָדע גופא איז אַ לייכטע און די גאַנצע אָפּע־ראַציע דויערט אינגאַנצען איין מינוט.

אַנ׳אומגליקס־פאַל מיט א יוד. אַרבייטער אין דאַנציג

דאַנציג. (י. ט. א.) בעת די לעצטע שטורעם־שטורם־ווינדען, וואָס האָבן געהערשט אין דאַנצי־גער פּאָרט, האָט זיך אָפּגעריסן אַנ׳עלעקטרישער משאוי־ווינדע און דער יודישער האַלך־אַרבייטער פ. אוראַעלסקי איז זעהר שווער פערוואונדעט גע־וואָרן, דער פערוואונדעטער איז גלייך אָפּגעפיהרט געוואָרן אין שטאָטישן שפּיטאָל.

אַנ׳אַלאינדיש־מוסולמענישע קאָנפערענץ

באָמביי, 18 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) די היגע מוסולמענישע קרייזן זענען אינספּירירט געוואָרן פון די מוסולמענער אין לאָנדאָן אויפצו־בעטן אַ קאָמפּאַניע לטובת די מוסולמענער אין פּאַ־לעסטינא און צונויפצורופן אַנ׳אַלאינדיש־מו־סולמענישע קאָנפערענץ.

Ofiarą naszych czasów
jest ten biedny człowiek. Ciągłe troski i kłopoty sprawiają mu często bóle głowy. Z tego powodu ma on zawsze pod ręką oryginalne tabletki Aspiriny, które łagodzą te nieznośne bóle.
Istnieje tylko jedna
ASPIRINA
BAYER
Każde opakowanie i każda tabletka oryginalnej Aspiriny opatrzone są znakiem BAYER.

פאָרשלאַג, אַז ד"ר ראָזענבלאַט
זאָל רעזיגנירען פון זיין מאַנדאַט
לטובת פאַרבשטיין

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). דער פאָרשלאַג, אַז ד"ר ראָזענבלאַט פון לאָדז זאָל זיך אָפּזאָגען פון זיין מאַנדאַט לטובת פאַרבשטיינען, איז נאָך נישט ענטגילטיג בעשלאָ־סען, די פראַגע ווערט נאָך בעהאַנדעלט.

פּרעזידיום פון נייעם סיים

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) מען רעכענט, אַז אין פּרעזידיום פון נייעם סיים וועלען אַריין צאַר, שוויטאַלסקי און פּלאָ־וועק.

איינער פון זיי זאָל ווערען סיים־מאַרשאַלעק.

געשטאָרבען איינער פון די 10 פערוואונדעטע אַרבייטער

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) פון די 10 אַרבייטער, וועלכע זענען פערוואונדעט געוואָרן אין וואַרשא, אין טאָג פון די סיים־וואַהלען, איז איינער מיט׳ן נאָמען אהרן פּינגלאַרזש 19 יאָהר אַלט, געשטאָרבען.

זעלבסטמאָרד פון א יודישען אינדוסטריעלער

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) היינט איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער יודישער אינדוסטריעלער און באַנקיר יוליוש בערגער, אַנ׳איידעם פון בעקאַנטען אינדוסטריעלער מיכאל רוג.

א געזעגעני־באַנקעט אין שלאָס לכבוד דעווער

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). היינט איז אין שלאָס פאָרגעקומען אַ געזעגען־באַנקעט לכבוד דעם פינאַנץ בעל־יועץ דעוועי. עס זענען אָנוועזענד געווען דער מלוכה־פּרעזידענט, אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר און אַנד.

מען האָט, בעת די טאָסטען, גערעדט וועגען פערבעסערען די ווירטשאַפטליכע לאַגע אין לאַנד.

22־טע מלוכה־לאָטעריע
ערשטער טאָג, 1־טע קלאַס

10,000 15597.
5,000 169021 190373.
2,000 99119 103620.
1,000 20265 22895 199604.
500 28797 39907 105977 125975 154514 164386.
400 13111 46200 55603 84429 95877 101787 108554 109872 112848 117716 121515 165576 175386 181417 182011
200 19704 34750 35950 60787 64232 64696 82040 94156 102887 116958 119418 125471 134586 144194 158172 169242 172011 175065 175934 191743 191989 196418 199174.
150 2393 3174 4305 5094 6378 6896 11148 13432 15722 20272 20565 24583 25750 26572 26672 28496 38692 40484 43783 47971 52548 54797 60450 62933 63102 66217 66249 66735 66759 69862 74686 74826 78039 80631 85047 86393 95195 97143 98313 109047 109471 109501 112768 115705 117201 117922 118440 120731 126170 131980 132075 133487 134074 134686 135456 136367 138895 144821 149325 150496 158540 158871 162265 167117 168856 169680 171088 176349 176578 177160 178479 178788 182204 184032 184673 185145 189306 191555 196753 198880 201056 202599 203881 207229 207942 208956 209216.

א וואַהל־בלאָק פון ציוניסטישע אַרבייטער
צום ציוניסטישען קאָנגרעס

לאָנדאָן, 18 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) דאָ איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון די אַרבייטער מיטגלידער פון ציוניסטישן אַקציאָנס־קאָמיטעט און עס איז בעשלאָסען געוואָרן צו שאַפן אַ וואַהל־בלאָק צום 17. ציוניסטישן קאָנגרעס און צו דעם צוועק שאַפן אַ געמיינזאַמען וואַהל־קאָמיטעט פאַר גאַנץ אייראָפּאַ.

קאָלאָניזאַציע פון 1000 יודישע משפחות אין ארץ־ישראל

ירושלים, 18 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) עס זענען שוין אָנגענומען געוואָרן שריט צו פערווירק־ליכען דעם פּלאַן צו קאָלאָניזירען טויזענד יודישע משפחות. די נעלד־מיטלען צו דעם צוועק זענען שוין פערהאַן.

אַראַבישע צייטונג געגען סימפּסאָן־בעריכט

ירושלים. (י. ט. א.) די חיפה׳ער אַראַבישע צייטונג „על כרמל" קריטיקירט די פעסטשטע־לונג, וואָס איז ענטהאַלטען אין סימפּסאָן־בעריכט, אַז די פּאָרעפּריזען אין ארץ־ישראל זענען שטאַרק אויפגעשרויפט צוליב די יודישע באָדענקויף. די צייטונג פערשטעהט נישט, ווי אַזוי איז מעגליך, אַז די באָדען־פּרייזן זאָלען ווערען ביליגער.

11 פּרויען דעפּוטאַטקעס

וואַרשא, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) אין נייעם סיים זענען אַריין 11 פרויען דעפּוטאַטקעס פון פערשידענע פּאַרטייען.

עבר־הירדן זאָל פעראייניגט ווערן מיט א"י
עמיר אבדולאַה זאָל ווערען קעניג פון די וואַהאַביטען

ירושלים, (יט"א) דער אַמאַנער קאָרעספּאָנ־דענט פון דער עגיפּטישער צייטונג „על אהראַם" טיילט מיט: די אָפּאָזיציאָנעלע פיהרער אין רעגיס־לאַטיוו־ראַט פון עבר־הירדן האָבן ערקלערט, אַז דער לעגיסלאַטיוו־ראַט רעפּרעזענטירט נישט אין אַ איצטיגען בעשטאַנד דעם ווילען פון דער בעפעל־קערונג. עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרן אויפ־צופאָדערן ענגלאַנד פּאָרטצוזעצען די נייע ארץ־ישראל־פּאָליטיק פון אָנערקענען די אַראַבישע רעכט און איגנאָרירען די יודישע פאָדערונגען. די רע־גירונג האָט אָפּגעוואָרפן די פאָדערונג פון די אָפּאָזיציאָניסטען פּאַרצולעגען דעם לעגיסלאַטיוו־ראַט צו בעשטעטיגען די אָפּמאַכען מיט סיריען און דזשעבעל־דרוז, די רעגירונג בעטראַכט די אָפּמאַכען אַלס אינטערנאַציאָנאַלע אַקטען, וואָס פאָדערן בלויז דעם עמירס הסכם. אויב עס וועט נישט קומען צו אַ שלום צווישען די שבטים פון נעדזש און עבר־הירדן, האָט ענגלאַנד בדעה צו מאַכען אַ סוף פון שטרייט צווישען עמיר אבדולאַה און קעניג איבן־סאַוד דורך צונעהמען ביי אַב־דולאַה דעם טיטול קעניג פון די וואַהאַביטען.

ענגלאַנד — שרייבט צום סוף דער קאָרעס־פּאָנדענט פון „על אהראַם" — וויל פאַר יעדען פּרייז פעציפיצירען דער מדבר אין צוזאַמענהאַנג פּרייז פאַציפיצירען דער מדבר אין צוזאַמענהאַנג און די נאַפט־רעהרען פון מאָסול. עס איז נישט אויסגעשלאָסען די מעגליכקייט, אַז עבר־הירדן זאָל פעראייניגט ווערען מיט ארץ־ישראל.

צום צווייטען מאָל אַרעסטירט
איינעם פון די גרעסטע רבנים אין רוסלאַנד

ריגע, (יט"א) דער ריגער יט"א־קאָרעספּאָנ־דענט דערוויסט זיך, אַז עס איז צום צווייטען מאָל אַרעסטירט געוואָרן איינער פון די גרעסטע רבנים אין איצטיגען רוסלאַנד — דער סלוצקער רב אַב־ראַמסקי. הרב אבראַמסקי איז צום ערשטען מאָל אַרעסטירט געוואָרן דעם פערגאַנגענעם ווינטער און איז אַריבערגעפיהרט געוואָרן אין אַ מאָסקווער תפיסה. ווייזט אויס, אַז די בעשולדיגונגס־מאַטעריאַל, וואָס זענען אַרויסגעשטעלט געוואָרן געגען הרב אבראַמסקי, האָבן זיך אַרויסגעוויזן מאַר נישט גענוגענד און ער איז בעפרייט געוואָרן פון תפיסה.

באַלד נאָכדעם האָט די מאָסקווער ג.פ.או. איהם ווידער אָנגעהויבען זוכען אָבער ער איז שוין נישט געווען אין מאָסקווע און מען האָט אויך נישט גע־וואוסט, וואו ער געפינט זיך. ערשט מיט ... חדשים צוריק האָט זיך הרב אבראַמסקי מיט זיין פרוי צוריקגעקעהרט קיין מאָסקווע און ווי נאָר זיי זענען אַראָפּ פון צוג, זענען זיי גלייך אַרעס־טירט געוואָרן. די פרוי האָט מען אין עטליכע טעג אַרום בעפרייט, נאָר הרב אבראַמסקי איז פער־שפּאַרט געוואָרן אין תפיסה, וואו ער געפינט זיך נאָך עד היום.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 19 נאָוועמבער 1930

דער וואַל-אויסגאַנג אין ליכט פון דער פּוילישער פּרעסע

אויף דער פראַגע, מיט וועלכער פּילסודסקי האָט זיך געווענדעט צום פאָלק, האָט דאָס פאָלק געגעבען אַ קלאָהרען ענטפער, וואָס לאָזט נישט איבער קיין שום ספקות, אַזוי פאָרמולירט דעם אויסגאַנג פון די וואַהלען דער הויפּט-אָרגאַן פון דער סאַנאַציע די „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ". דער ענטפער איז אַ דאָפּעלטער:

„דער לאַגער פון קראָקאָווער קאָנגרעס (צענטראָלעוו) האָט בעקומען אַ בולטען אומצוטרוי-וואָטום, וואָס נעהמט ביי איהם צו אַ העלפט פון דער פריהערדיגער צאָהל שטימען, פון דער פריהערדיגער צאָהל מאַנדאַטען. אויף אַזאַ אופן, וואָס לאָזט נישט איבער קיין שום צווייפעל בנוגע דער ריכטונג פון אָט דער ערשיינונג, זענען די דאָזיגע מיליאָנען שטימען און הונדערטער מאַנדאַטען אריבערגעוואָרפען געוואָרען אויפ'ן אומפּאַרטייאישען בלאָק פאַר צוזאַמענאַרבייט מיט דער רעגירונג, געבענדיג אַ פאַקטישען, אומצווייפעלהאַפטען צוטרוי-וואָטום פאַר דער רעגירונג פון פאָלקס-פיהרער, ארויסזאָגענדיג זיך פאַר זיינע פּרינציפּען פון רעגירען מיט דער מלוכה, פּונקט אַזוי קלאָר, בולט און אָפען, ווי בולט, אָפען און קלאָר זיי זענען דורך איהם אוועקגעשטעלט געוואָרען".

שטימען צו שטימען זענען נישט גלייך, מיט אַזאַ סענאַריע קומט אָפּשאַצען די רעזולטאַטען פון די וואַהלען די ענדעקישע „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ". די ציייטונג מאַכט אויפמערקזאַם דערויף, אַז בעת די סאַנאַציע האָט צום גרעסטען טייל בעקומען איהרע שטימען אויף מזרח פון פּוילען, אויף די קרעסען, האָט זי, די ענדעציע געוואונען איהרע מאַנדאַטען אויף מערב.

„מיר ווילען נישט אין איצטיגען מאָמענט, שרייבט דאָס בלאַט, אריינגעהן אין דער פראַגע, אויף וואָסער אופן דאָס איינסעל האָט בעקומען אַזעלכע גלענצענדע רעזולטאַטען אין די געגענדען, וואָס זענען צומייסטענס בעוואוינט דורך רוטענער, ווייס-רוסען און אַ גרויסען פּראָצענט יודען. מיר געדענקען אַז מיט אַ פּאָר חדשים צוריק זענען גראָד אין די געגענדען פאָרגעקומען צוזאַמענשטויסען, ביי וועלכע די פּערהעלטעניש איז געווען אַ גראָד פערקעהרטע... אויב אין משך פון די פּאָר חדשים האָט די סאַנאַציע בעוויזען צו דערוועקען ביי דער בעפעלקערונג פון די מזרח-געביטען אַ הונדערט-פּראָצענטיגען צוטרוי צו זיך און צו דער מלוכה-אידעי, וועלכע זי רעפּרעזענטירט, דאַן — נישט מסכים זייענדיג מיט דעם עצם-אידעי — האָבען מיר נישט קיין שום גרונד צו זיין דערמיט אומצופרידען... דערווייל געהט אונז נאָר דערין געוויי אונטערצושטרייכען, אַז די סאַנאַציע איז אַן אַבסאָלוטע הערשערין אין די מזרח-געביטען מיט אַ נישט-פּוילישער מעהרהייט, בעת אין די מערב-געביטען, ריין פּויליש, איז זי אין אַ מינדערהייט...

„אין ריין-פּאַרלאַמענטאַרישען זין זענען נאַטירליך אַלע מאַנדאַטען — אויף וויפיל זיי זענען ערוואָרבען געוואָרען עהרליך — גלייך. אַנדערש שטעלט זיך אָבער פאַר די זאַך אין טיפערען, אידעאישען זין: אין נאַציאָנאַלען, און אַפילו מלוכהישען. נישט בלויז פאַר אונז, נאַראָדאָווצעס, נאָר אויך פאַר די סאַנאַטאָרען גופא האָבען אַנ'אַנדער בעדייטונג די שטימען און מאַנדאַטען, וואָס זענען בעקומען געוואָרען אין שלעזישען און ים-געביט, אָדער אין פּאָזען און אַנ'אַנדערע — אין קאָוועל, פּינסק, דובנע און פּרוזשאַני. עס ליגט צווישען זיי דער אונטערשיד, ווי צווישען דער מערב-קולטור און דעם אַנ'אַלפאַבעטיזם און פינסטערקייט פון מזרח".

ממש „גאָלדענע ווערטער", וועלכע האָבען נאָר איין חסרון: איצט נאָך די וואַהלען, ווען די סאַנאַציע האָט די מעהרהייט, זענען דאָס נישט מעהר ווי פּוסטע דיבורים, אָהן קיין שום ווערט נישט".

דער פּ.פּ.ס.'ישער „ראָבאָטניק" וועלכער האָט זעהר אַ שווערע אויפגאַבע צו ערקלערען פאַר זיינע לעזער די סיבה פון דער קאָלאָסאַלער מפּלה פון „צענטראָלעוו" האַלט, אַז דער נצחון פון דער סאַנאַציע איז אַ קינסטליכער. ערשטענס, זענען אין אַ ריי קרייזען די ליסטעס פון „צענטראָלעוו" געפּסלט געוואָרען. צווייטענס האָט די סאַנאַציע געהאַט אויף איהר זייט דעם גאַנצען אַפּאַראַט פון דער מלוכה-אַדמיניסטראַציע און רעפּרעסיע.

„קיינער, מיינט דער „ראָבאָטניק", צווייפעלט נישט אין דער „קינסטליכקייט" פון „טריאומף" פון ב.ב., אין דעם, אַז די „אָפיציעלע" פּאָליטישע כוחות-פערהעלטניש אין קומענדיגען סיים, וועט נישט ענטשפּרעכען די כוחות-פערהעלטניש אין לאַנד, אַז דאָס „שטערצעל פון קעסעל" איז נישט אַראָפּגענומען געוואָרען און אַז דאָס פּראָבלעם פון דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג אין די אינערליכע פערהעלטנישען איז נישט געלעזט געוואָרען און איז נישט דערגעהנטערט געוואָרען צו דער לעזונג".

אויך דער „ראָבאָטניק" געפינט אַנ'אונטערשיד צווישען די שטימען, וואָס זענען אָפּגעגעבען געוואָרען אויף דער סאַנאַציע און די שטימען פון צענטראָלעוו. די לעצטע „האָט קיינער נישט אונטערגעקויפט, קיינער האָט נישט געצוואונגען, קיינער האָט זיי נישט געסטראַשעט", זייערע שטימען „רעפּרעזענטירען די פּרעכטיגע קראַפט פון דער אידעי".

ס'איז נאָר אַ פראַגע, וועמענס אידעי: די אידעי פון דאַשינסקי'ן, אָדער די אידעי פון ניעדזיאַלקאָווסקי'ן?

געגען ווייצמאַנ'ס ציוניזם איז נישטאָ וואָס צו קעמפען

בעוואוסטער בונדיש-סאַצ. פּובליציסט צביון, רעוויזירט זיין ביזאיצטיגע אַנטי-ציון. פּאָזיציע

צביון, איז דער פּסעוודאָנים פון „איש תקוה" (האָפמאַן), וואָס האָט אַ גרויסען אַנטייל גענומען אין אויסאַרבייטען דאָס נאַציאָנאַלע פּראָגראַם פון בונד. דער פּובליציסט צביון האָט אַנ'אַלטע בונדיסטישע אַנטי-ציוניסטישע טראַדיציע. זי איז געווען ביי איהם אַזוי פיל שטאַרק אַז אַפילו דעמאָלט ווען דער הויפּט-רעדאַקטאָר פון „פאָרווערטס" אַב. קאַהאַן האָט אָנגענומען אַ פריינטליכע שטעלונג צו דער יודישער אַרבייט אין א"י, איז צביון געבליבען פעסט ביי זיין אַנטי-ציוניסטישער פּאָזיציע.

איצט אָבער, נאָך דער דעקלאַראַציע פון ווייצמאַן אויף דער בערלינער זיצונג פון אַקציאָנס-קאָמיטעט וואָס האָט פאָרמולירט דעם ציל פון אַ יודיש-אַראַבישער מלוכה אין פּאַלעסטינע, געפינט איין דער אַלטער סאָציאַליסטישער און בונדיסטישער פּובליציסט צביון, אַז ס'איז נישטאָ קיין שום טעם פאַר אַ פּרינציפּיעלער אָפּאָזיציע צום ציוניזם.

„איך האָב מורא — זאָגט צביון — אַז ד"ר חיים ווייצמאַן וועט מיך מאַכען פאַר אַ ציוניסט, ווען ער וועט אַזוי ווייט רעפאָרמירען דעם ציוניזם, ווי ער האָט עס געטהון אויף דער בערלינער זיצונג פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט.

איך האָב נישט געקענט איינשטימען מיט'ן ציוניזם, וואָס האָט פערלאַנגט, אַז מען זאָל גלויבען אין דער מעגליכקייט פון אַ יודישער מלוכה אין פּאַלעסטינע, און איך בין געווען געגען דעם ציוניזם וואָס האָט נישט געוואָלט קיין שותפותדיגע רעגירונג מיט די אַראַבער אין פּאַלעסטינע, ווען דר. ווייצמאַן, אָבער, האָט אַליין אויפגעהערט צו גלויבען אין אַ יודישער מלוכה אין פּאַלעסטינא, און ווען דר. ווייצמאַן אַליין איז מסכים אַז אין פּאַלעסטינע זאָל געשאַפען ווערען אַ שותפותדיגע מלוכה מיט די אַראַבער, דאַן בלייבען איבער בלויז קליינינקייטען, וועגען וועלכע מען קען זיך נאָך שטרייטען.

איך ווייס, למשל, אַז דר. ווייצמאַן איז מער העברעאיש אין פּאַלעסטינא און געגען יודיש. אָבער דאָס קען מען איבערלאָזען פאַר דער צייט צו ענטשיידען. ווען די צאָהל יודען אין פּאַלעסטינע בלייבען אַזאַ קליינע, ווי זי איז איצט, ווערט וואַרשיינליך זיגען העברעאיש; ווען, אָבער, די יודישע צאָהל אין פּאַלעסטינא אַ סך גרעסער ווערען, ווי זי איז איצט, עס הייסט, אַז די יודישע אימיגראַציע אין פּאַלעסטינא זאָל בעדייטענד וואַקסען, דאַן וועט יודיש אַזוי לייכט נישט לאָזען זיך בעזיגען פון העברעאיש. אָבער ווי די זאַך זאָל נישט זיין קען דער שטרייט וועגען העברעאיש און יודיש נישט דינען פאַר אַנ'אורזאַך צו זיין געגען דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין פּאַלעסטינע.

די פּאָליטישע ציוניסטען זענען בערעכטיגט צו רופען ווייצמאַנען מיט אַלע שלעכטע נעמען דערפאַר, וואָס ער האָט רעדוצירט דעם גאַנצען פּאָליטישען ציוניזם מיט זיין יודישער מלוכה אין פּאַלעסטינע צו בלויז יודישע קאָלאָניזאַציע אין פּאַלעסטינע, אָבער עס איז נישט פאַר מיר זיך אַריינצומישען אין אַנ'אינערליכען פאַמיליען-קריג. פאַר מיר איז גענוג בלויז אָנצואווייזען אַז געגען ווייצמאַנס איצטיגען ציוניזם, ס'הייסט, געגען יודישער קאָלאָניזאַציע אין פּאַלעסטינע, איז נישטאָ וואָס צו קעמפען.

איינער קען גלויבען, אַז עס זענען פערהאַן בעסערע ערטער פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע, ווי אין פּאַלעסטינע, אַ צווייטער קען דענקען אַז יודישע קאָלאָניזאַציע אין פּאַלעסטינע קאָסט צו טייער און האָט ווייניג שאַנסען צו זיין דערפאָלגרייך, אַ דריטער ווידער קען מיינען. אַז אין דעם איצטיגען צושטאַנד ווערט דער ווערט פון יודישער קאָלאָניזאַציע איבערהויפּט שטאַרק איבערטריבען. נאָר וואָס די מיינונגען זאָלען נישט זיין וועגען יודישער קאָלאָניזאַציע, איז עס אָבער נישטאָ קיין גרונד צו זיין פּרינציפּיעל געגען יודישער קאָלאָניזאַציע אין פּאַלעסטינע.

איך פערזענליך גלויב, אין אַלגעמיין נישט פיל אין יודישער קאָלאָניזאַציע און נאָך ווייניגער גלויב איך אין יודישער קאָלאָניזאַציע אין פּאַלעסטינע, אָבער דאָס איז ביי מיר נישט קיין פּרינציפּ-פראַגע נאָר אַ פּראַקטישע פראַגע. איך גלויב זיכער נישט אין יודישער קאָלאָניזאַציע אין בירא-בידזשאַן, אָבער איך בין דאָך נישט געגען איהר. און אויב עס זענען פערהאַן אַזעלכע וואָס גלויבען אַז מען קען קאָלאָניזירען יודען אין בירא-בידזשאַן, וועל איך זיך מיט זיי נישט שלאָגען. איך וויל בלויז נישט אַז זיי זאָלען שאַפען דעם איינדרוק אַז די יודישע קאָלאָניזאַציע אין בירא-בידזשאַן איז די וויכטיגסטע זאַך אין דעם לעבען פון יודישען פאָלק, דאָס זעלביגע זאָג איך אויך וועגען פּאַלעסטינע.

און וואָס איז שייך צו דעם, אַז פּאַלעסטינא זאָל זיין אַ שותפותדיגע מלוכה פון צוויי נאַציאָנען פון יודען און אַראַבער, קענען אַפילו קיין מיינונגס פערשידענהייטען נישט זיין. דאָס איז אַ פּרינציפּ, וואָס יעדער דאַרף אונטערשטיצען, מעגען אַפילו די יודען זיין אַ מינאָריטעט אין פּאַלעסטינע אָבער ווען צוויי פעלקער לעבען אין איין לאַנד איז דאָס דער בעסטער און גערעכטעסטער אויסוועג, אַז ביידע זאָלען זיך שותפות פערוואַלטען דאָס לאַנד און מען דאַרף זיך נישט רעכענען דערמיט, וואָס איין נאַציאָן איז קלענער און די אַנדערע איז גרעסער. די שווייץ האָט אַ פעדעראַטיווע רעגירונג פון דריי נאַציאָנען — דייטשען, פראַנצויזען און איטאַליענער, אַלע זענען גלייכע שותפים אין דער רעגירונג, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זיי זענען נישט גלייך אין צאָהל. דייטשען זענען אין שווייץ פערהאַן מעהר ווי פראַנצויזען און פראַנצויזען זענען פערהאַן מעהר ווי איטאַליענער.

יאָ. מען קען מיר זאָגען, אַז דאָס אַלץ איז גאָרנישט קיין ציוניזם. נו, דאָס מעג זיין ריכטיג, אָבער פאַר מיר איז דאָס קיין חסרון נישט. ווען אַ ציוניסט זאָגט מיר, אַז אַ יודישע מלוכה אין פּאַלעסטינא איז פאַר איהם נישט קיין בעדינגונג און אַז ער איז צופרידען, אַז אין פּאַלעסטינע זאָלען יודען און אַראַבער האָבען אַ שותפותדיגע מלוכה, דאַן קריג איך זיך נישט מיט איהם, ווען ער זאָגט מיר אַפילו, אַז דאָס איז ציוניזם.

שאַרפע קריטיק פון „ווייס-בוך"

אין די פּאָליטישע רעזאָלוציעס פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט

לאָנדאָן. (י. ט. א.) אויף דער שלוס-זיצונג פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט זענען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע פּאָליטישע רעזאָלוציעס וואָס זענען איצט פערעפענטליכט געוואָרען:

1) נאָכ'ן בעקענען זיך מיט דער פּאָליטישער דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג פון 21. אָקטאָבער 1930 דרילען אוים דער אַקציאָנס-קאָמיטעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און דער פּאָליטישער קאָמיטעט פון דער יודישער אַגענץ זייער טיפע און דורכגעטראַכטע מיינונג, אַז דאָס „ווייס-בוך" שטעהט אין סתירה מיט די פּרינציפּעל ערקלערונגען פון אַלע פריהערדיגע ענגלישע רעגירונגען ווי אויך מיט די בעשטימטע ערקלערונגען פון דער היינטיגער רעגירונג. די דאָזיגע פּאָליטיק אין אין איינצעלנע פּונקטען נישט אין הסכם מיט די וועזענטליכע בעשטימונגען פון מאַנדאַט און צערשטערט דעם יסוד פאַר צוזאַמענאַרבייט צווישען דער יודישער אַגענץ און דער רעגירונג פון זיין מאַיעסטעט. די פּאָליטיק ווירקט אויך געגען דער פערבעסערונג פון די בעציהונגען צווישען יודען און אַראַבער און בעדראָהט די יסודות פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים אין ארץ-ישראל.

2) דאָס „ווייס-בוך", וואָס בעדייט אַ פונדאַמענטאַלע ענדערונג פון דער פּאָליטיק בנוגע דעם אויפבוי פון אַ יודישער נאַציאָנאַלער היים, איז פערעפענטליכט געוואָרען אָהן אַ פריהערדיגער בעראַטונג מיט דער „יודישער אַגענץ". דער דאָזיגער פאַל בעדייט אַנ'ערנסטע פערגוואַלדיגונג פון ארט. 4 פון סטאַטוט פון דער „יודישער אַגענץ". וואָס איז ענטהאַלטען אין מאַנדאַט, געגען דער דאָזיגער פערגוואַלדיגונג פּראָטעסטירט דער אַקציאָנס-קאָמיטעט און דער פּאָליטישער קאָמיטעט פון דער אַגענץ.

דער אַקציאָנס-קאָמיטעט און דער פּאָליטישער קאָמיטעט ווילען ווייטער מאַכן פאָלגענדע בעמערקונגען צו די וויכטיגסטע פּונקטען פון דער פּאָליטישער דעקלאַראַציע:

א) דאָס „ווייס-בוך" ווייזט אַרוים אַ טענדענץ צו רעדוצירען די פליכטען פון דער ענגלישער רעגירונג לגבי דעם יודישען פאָלק אויף אַ פּונקט נאָר לגבי די יודישע איינוואוינער פון ארץ-ישראל. די דאָזיגע ענדערונג שטעהט אין געגענזאַץ מיט'ן וואָרטלויט און גייסט פון מאַנדאַט.

ב) דאָס „ווייס-בוך" גיט צו פערשטעהן דער אַראַבישער בעפעלקערונג, אַז די יודישע קאָלאָניזאַציע בעדייט אַ בעדראָהונג פון איהרע אינטערעסען. די יודישע אַגענץ ערקלערט דאַגעגען, אַז דורך די יודישע קאָלאָניזאַציע ווערען אויך אין אַ גרויסער מאָס געשטיצט די אינטערעסען פון דער גאַנצער בעפעלקערונג.

ג) דאָס „ווייס-בוך" שטיצט זיך אויף אַ נייער שאַצונג פון פרייען באָדען, וואָס לאָזט זיך בעאַרבעטען. אין פערגלייך מיט די פריהערדיגע אָפיציעלע שאַצונגען ווערט אָנגעגעבען אַ מיט 5 מיליאָן דונאַם קלענערער שטח. שוין נישט רעדענדיג וועגען די באָדען-רעזערוועז אין עבר-הירדן, פערשוויגט דאָס „ווייס בוך" די פּאַרבעטונגס-פעהיגע שטחים אין דרום ארץ-ישראל.

ד) דאָס „ווייס בוך" ענטזאָגט די יודען יעדעס ווירטשאַפטליכען אַנטייל אין מלוכה-באָדען. וואָס שטעהט נאָך צו פערפיגונג.

ה) דאָס „ווייס-בוך" פיהרט צו אַ זייער ענגער בעגרענצונג, אויב נישט צו קיין פאַקטישער פערהינדערונג פון באָדען-פערקויף פאַר די צוועקען פון יודישער קאָלאָניזאַציע.

ו) דאָס „ווייס-בוך" וואַרפט אונטער די איינוואַנדערונג פון יודישע אַרבייטער ווייטערע בעגרענצונגען.

ווען די דאָזיגע בעגרענצונגען זאָלען אַריין פון פּרימאַמע יודישע קאַפּיטאַלען און ווירטשאַפטליכע אונטערנעהמונגען, וואָס עס וועט ברענגען אַ גרויסען שאַדען דער גאַנצער ווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג פון לאַנד.

צוליב די אַלע מאָטיוון ערקלערט דער אַקציאָנס-קאָמיטעט און דער פּאָליטישער קאָמיטעט פון דער אַגענץ, אַז דאָס „ווייס-בוך" קען נישט אַנערקענט ווערען אַלס באַזע פאַר דער צוקונפטיגער רעגירונגס-פּאָליטיק אין ארץ-ישראל. זיי זענען איבערצייגט, אַז עס איז דער ווילען פון ענגלישען פאָלק צו האַלטען דאָס געגעבענע וואָרט און דורכפיהרען אין פולען פּירעכט די פּאָליטיק, וואָס איז פאָרמולירט אין מאַנדאַט. די „יודישע אַגענץ" וועט מאַכען אַלע אָנשטרענגונגען, כדי צו זיכערען די דורכפיהרונג פון אַלע איהרע פאָדערונגען און אויך אַרום ווייטער צו דערגרייכען אַ צוזאַמענאַרבייט מיט דער מאַנדאַט-מאַכט אין גייסט פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע.

3) דער אַקציאָנס-קאָמיטעט און דער פּאָליטישער קאָמיטעט פון דער „יודישער אַגענץ" ערקלערען זיך סאָלידאַריש מיט דער איינשטימיג אָנגענומענער רעזאָלוציע פון וועד-הלאומי, וואָס וואַרפט אָפּ די בעטייליגונג פון די א"י-יודען אין די וואַהלען צום לעגיסלאַטיוו-ראַט.

4) דער אַקציאָנס-קאָמיטעט און דער פּאָליטישער קאָמיטעט פון דער יודישער אַגענץ פּראָטעסטירען געגען דעם אָפּזאָג פון אַנ'איינוואַנדערונג-וויזע קיין ארץ-ישראל פאַר ה' וולאַדימיר זשאַבאָטינסקי וואָס איז אָהן שום געזעצליכע יסוד אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך דער ארץ-ישראל-אַדמיניסטראַציע. דאָס דאַרף בעטראַכט ווערען אַלס וואָלקס-ראַזע, וואָס איז נישט פעראייניגבאַר מיט די מאַנדאַט-בעשטימונגען וועגען דער בילדונג פון אַ יודישער נאַציאָנאַלער היים אין ארץ-ישראל.

„קאַמזעט" ווערט בעשולדיגט אין כלל-ישראל-פּאָליטיק

מאָסקווע, (יט"א), דער קאָמוניסטישער טור-ער ווייצבליט איז אַרוים מיט פרישע בעשולדיגונגען געגען די פיהרער פון „קאָמזעט" דער עיקר געגען מערעזשינען. דאָס מאָל ווערט דער „קאָמזעט" בעשולדיגט אין כלל-ישראל-פּאָליטיק, וועלכע האָט זיך אויסגעדריקט אין דעם, וואָס דער „קאָמזעט" האָט די ערשטע יאָהרען פון זיין טעטיגקייט קאָלאָניזירט אויף ערד אַלע יודען אָהן אונטערשיד פון קלאַס און שטאַנד, בעגרענצונגען זענען געמאַכט געוואָרען נישט פאַר דעם רייכען נאָר פאַר דעם אָרימאַן, דער, וואָס האָט נישט געהאַט קיין 300 רובעל מזומן, האָט זיך נישט געקענט קאָלאָניזירען, דער „קאָמזעט" ווערט בעשולדיגט, אַז ער פיהרט נאָך עד-היום אַ „נאַציאָנאַליסטישע" און אַפּאָרטוניסטישע פּאָליטיק, וועלכע דריקט זיך אויס אין דעם, וואָס אין דער צייט, ווען די אַרבייטס-בירזשעס אָפּגעשאַפט געוואָרען צוליב מאַנגעל אין אַרבייטס-הענד, זענען דער „קאָמזעט" און „אָזעט" פערוואַנדעלט געוואָרען אין „יודישע בירזשעס" פאַר איין נאַציאָנאַליטעט פאַר יודען. אַנ'אַרבייטער בירזשע שיקט אויף אוראַל און אין אַנדערע געגענדען נאָר יודישע יונגעלייט.

5 יודען מיטגלידער אין פּרעזידיום פון העכסטען ראַט פון פאָלקס-ווירטשאַפט

מאָסקווע, (יט"א) די סאָוועטישע רעגירונג האָט בעשטימט אַלס מיטגלידער פון העכסטען ראַט פאַר פאָלקסווירטשאַפט (ווע-עס-ען-כאַ) פאָלגענדע 5 יודען: מיכאל קאַגאַנאָוויטש, שמואל גינזבורג, [illegible] אַבראַהם [illegible] און [illegible] דער גורעוויטש. צום פּרעזידיום געהערט אויך פאָלגענדע [illegible] מיטגלידער ניט-יודען: [illegible] מראַוונאָוויטש און פּראָקאָפּיעוו, דאָס פּרעזידיום פון העכסטען ראַט פאַר פאָלקס-ווירטשאַפט איז דער פאַקטישער אָנפיהרער פון דער גאַנצער ווירטשאַפט אין לאַנד, [illegible] וואָס ווערט בעטראַכט אַלס איינער פון די [illegible] פאַראַנטוואָרטליכסטע מלוכה-פּאָסטענס.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך 19 כח נאוועמבער מרחשון תרצ"א

זון-אויפגאנג 6.54 זון-אונטערגאנג 3.46

וואהל-נאכוועהעניש.

נאר צוויי דעפוטאטען פון לאדז

ערב די וואהלען צום סענאט

(ב) צו דער לאָדזער סטאַראָסטווע האָט זיך געמאָלדען אַ דעלעגאַציע פון טושין מיט אַנ׳אָנ־קלאַגע אויפ׳ן שטאָט־דיכטער קאָוואַלסקי, וועלכער האָט בעת די וואַהלען אַגיטירט פאַר דער ליסטע 4. אַ צווייטע דעלעגאַציע פון בעבע פאָהרט וועגען דעם זעלבען ענין מיט אַנ׳אָנקלאַגע צום מיניסטער צאַר.

(ב) היינט 9 אין אָוועגד וועט פאָרקומען די לעצטע זיצונג פון דער קרייז־וואַהל־קאָמיסיע נומער 13 וועגען אָפיציעלן פעסטשטעלען די רעזולטאַטען פון די סיים־וואַהלען אין דעם קרייז לאָדז—שטאָט. נאָך דער דאָזיגער זיצונג וועלען אַלע אַקטען אַריבערגעשיקט ווערען אין דער הויפּט וואַהל־קאָמיסיע אין וואַרשאַ. און די קרייז־קאָמיסיע וועט זיך אויפלייזען.

(ב) ווי ס׳האָבען אַרויסגעוויזען די פּראָטאָקאָלען פון די אָבוואָדאָווע וואַהל־קאָמיסיע זענען אַ סך שטימען בטל געוואָרען צוליב פערשריבענע צעטלען, אָדער צעטלען מיט קאָלירטע נומערלעך. משמעות, אַ סך וועהלער האָבען זיך געלאָזט פערפיהרען נישט קוקענדיג אויף די וואָרענונגען.

(ב) ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען פון לאָדז אַרויסגעהן נאָך צוויי דעפּוטאַטען צוליב דעם, וואָס ריכטער פילסודסקי זאָגט זיך אָפּ פון זיין מאַנדאַט, און מחמת איבערגרופּירונגען אויף דער מלוכה־ליסטע. פון לאָדז וועלען דאַן דעפּוטירט ווערען פרוי קאָשיצקאַ מאַרשינסקאַ און רעזערוו־קאַפּיטאַן ליפּינסקי.

(ב) די פערטרויאונגס־מענער פון בעזונדערע וואַהל־קאָמיטעטן מוזען האָבען ספּעציעלע בעשייניגונגען, אַז זיי זענען פערטרויאונגס־מענער פון בעשטימטע ליסטעס ביים שטימען צום סענאַט. מחמת דעם, וואָס איינינע ליסטעס האָבען ביי די סענאַט־וואַהלען אַנדערע נומערן, מוזען די פערטרויאונגס־מענער טוישען זייערע בעשייניגונגען, אַפילו זיי האָבען רעפּרעזענטירט א נומער און נישט אַ נאָמען.

(ב) נעכטען זענען אין דער שטאָט פונאַנדערגעקלעבט געוואָרען מודעות פון דער וואַהל־קרייז־קאָמיסיע מיט דער רשימה פון די ליסטעס, וואָס זענען איינגעמאָלדען געוואָרען צו די סענאַט־וואַהלען. גלייכצייטיג האָבען בעזונדערע וואַהל־קאָמיטעטן געמאָלדען וועגען די שינוים אין די נומערן פון זייערע ליסטעס ביי די סענאַט־וואַהלען. די ענדערונגען זענען נוגע דעם „בלאָק צו שיצען די יודישע רעכט אין פוילען", וועלכער האָט אַנשטאָט דעם נומער 17 דעם נומער 12, און „אַרבייטער און פּועלי־ציון־אחדות", וועלכע האָט בעקומען דעם נומער 23.

(ב) די וועהלער־רשימות צום סענאַט ענטהאַלטען אַ סך ווייניגער וועהלער־נעמען, ווי ס׳בעדאַרף צו זיין צוליב דעם, וואָס אַ סך זשאַנדאַרמען האָבען געזיסע לאָקאַטאַרען, וועלכע וואוינען אין זייערע הייזער ווייניגער, ווי אַ יאָהר נישט אַריינגעטראָגען אין די ליסטעס, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס זיי וואוינען אין לאָדז העכער אַ יאָהר, און — ווי די ראַזינע „אַרויסגעלאָזענע", האָבען נישט רעקלאַמירט.

(א) נעכטען האָט די קרייז־וואַהל־קאָמיסיע נומער 13, נאָך דעם עהרענעכטיגען קאָנטראָלירען די שטימען — צוגעטראָטען צו ציילען זיי מיט דער הילף פון אַ ספּעציעל־געבראַכטער מאַשין. היינט וועט פערענדיגט ווערען דאָס ציילען, איידער נאָך די בעפולמעכטיגטע פון די ליסטעס מעלדען זיך צונויפקומען.

א בעפרייאונגס-אורטייל

פאַר פרענקעל, פינקינד, פינקעלשטיין און בערמאַן

(ב) אין דעם צווייטען טאָג פון׳ם פּראָצעס געגען ם. פרענקעל, ב. פינקינר נפתלי פינקעלשטיין און ה. בערמאַן וועגען בייזוויליגען באַנקראָט, האָט דאָס געריכט נאָכ׳ן אויסהערען די ווייטערדיגע עדות, דעם פּראָקוראָר און די אַדוואָקאַטען, אַרויסגעטראָגען אַ בעפרייאונגס־אורטייל מחמת מאַנגעל אין בעווייזען. אַז די בעשולדיגטע זענען ווירקליך שולדיג.

א גרויסע שטוב-גנבה

(א) נעכטען ביינאַכט האָט מען פון דער וואוינונג פון חיים דאַמב, פּאַרושעטשנאַ 8 אַרויסגעגנב׳עט 2 פוטערס, צירונג, געלד און וועקסלען אויף דער אַלגעמיינער סומע פון 10 טויזענד זלאָטעס. די רינסט איז בעת מעשה אַזוי שטאַרק געשלאָפען, אַז זי האָט נישט געהערט, ווי די גנבים האָבען „אָפּגערוימט" דעם באַלעבאָס איהרען.

די אקציע צו די סענאט-וואהלען

פון בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יוד. פאלק איז פוילן גאנג די היינטיגע מיטינגען

אין צוזאַמענהאַנג מיט די בעפאָרשטעהענדע וואַהלען צום סענאַט אָרדענט איין דער „בלאָק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאָלק אין פוילען" היינט מיטוואָך 4 גרויסע וואַהל־מיטינגען אין די לאָקאַלען פון „ההתאחדות" „בני ציון", „סיני" און פון איין פון די געמיינע הענדלער. עס וועלען רעדען די ה״ה: סיים־דעפּוטאַט ד״ר. ראָזענבלאַט, ראַטמאַן י. מ. ביאַלער, רעדאַקטאָר י. אונגער, לאַווניק א. יאַעל, משה ליבאַן, אינזש. י. זעלינסקי, א. אַסם, י. ערליך, מ. טעמפּעלהאָף און אַנדערע.

די ליסטע פון בלאָק צו די סענאַט־וואַהלען טראָגט דעם נומער 12.

אפטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) קאַספּערקעוויטש (זגערזשער 54); סימקעוויטש (קאַפּערניק 26); זונדעלעוויטש (פּיעטריקאָווער 25); סאָבאָלעוויטש אין שאַט (פּשעיאַזד 19); מ. ליפּיעץ (פּיעטריקאָווער 193); א. ריכטער און ב. לאַבאַר (11. ליסטאָפּאַד 86).

א באנקראט און א פראלאנגאציע

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

דאָס האַנדעלס־געריכט איז אויף דער נעכטיגער סעסיע נאָכגעקומען די בּיטע פון דער פאַרבער און אַפּרעטור „ראָבערט ליעסקע", שענקעוויטש־נאַס 165 — און ערקלערט זי פאַר באַנקראָט. דערוויל פון 30 אָקטאָבער ה. י. אַלס ריכטער־קאָמיסאַר איז נאָמינירט דער האַנדעלס־ריכטער קאַמשער מיעזש קאָן, און אַלס קוראַטאָר, אַדוו. לעאָנאַרד שימאַנקעוויטש.

גלייכצייטיג איז נעכטען איינגעפלאָסען אין געריכט די בּיטע פון דער פירמע „ראַפּאָך און מיצנער מאַכער", פּיעטרקאָווער 24 — וועגען פּראָלאָנגירען די צאָהלונגען. די פירמע געפינט זיך אין אַ שווערער סיטואַציע, און דער פּלאַן פון איהר סאַנאַציע הערט פאָראויסגעזעהן אויף דעם אופן, אַז זי וועט שאַפען מזומן געלד אויף צו דעקען די חובות, דורכ׳ן רעאַליזירען די פוטערס, וואָס געפינען זיך אויף איהר לאַגער.

וואס וועט זיין מיט׳ן שטאט-ראט?

רעפעראט פון פרעזידענט זשעמיענצקי

(2) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון די פּרעזידיומס פון די סאָציאַליסטישע פראַקציעס, אויף וועלכער עס איז אַרומגערעדט געוואָרען די פּראַגע פון דער איצטיגער שטאָט־ראַט־קאַדענץ, וואָס ענדיגט זיך. מצד דער פראַקציע פּ.פּ.ס. האָבען אין דער זיצונג זיך בעטייליגט דער פּרעזעס פון שטאָט־ראַט האָלצגרעבער, און פון מאַגיסטראַט — דער פּרעזידענט זשעמיענצקי, וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי, די לאַווניקעס פּורטאַל, סמאָליק, קוק ד״ר מאַרגאַליס, און מצד ד ראַטמענער — אַנדזשעיאַק און קאָוואַלסקי. מצד דער פראַקציע פון דער דייטשער אַרבייטס־פּאַרטיי — דער וויצע־פּרעזעס פון שטאָט־ראַט קלים, מצד׳ן „בונד" — ליכטענשטיין און מילמאַן, און מצד „פּועלי־ציון" — ראַטמאַן האָלענדערסקי. פּרעז. האָלצגרעבער האָט געפיהרט דעם פאָרזיץ. דער פּרעזידענט זשעמיענצקי האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען זיין און האָלצגרעבערס אינטערווענץ מכוח דעם ענין ביים וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט. אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ האָט דער שטאָט־פּרעזידענט אָנגעוויזען דעם וואָיעוואָדע, אַז מחמת דעם וואָס דעם 23 ד.ח. ענדיגט זיך די קאַדענץ פון לאָדזער שטאָט־ראַט און מ׳דאַרף זיך גרייטען צו פונאַנדערשרייבען נייע שטאָט־ראַט־וואַהלען. דער וואָיעוואָדע האָט דערויף געענטפערט, אַז דאָס אינערן־מיניסטעריום — אויף וויפיל עס האַנדעלט זיך וועגען שטאָט־ראַטען — שטעהט אויפ׳ן שטאַנדפונקט פון סיים־בעשלוס פון מערץ 1922, לויט וועלכען די קאַדענץ פון שטאָט־ראַטען ווערט פּראָלאָנגירט ביז׳ן אָננעהמען דעם זעלבסט־פערוואַלטונגס־געזעץ. מחמת דער דאָזיגער ענין איז פאָרמעל בעריהרט געוואָרען דורך די שטאָט־ראַט־פאָרשטעהער, בעת דער קאַדענץ, וואָס האַלט זיך ביים ענדיגען, האָט דער וואָיעוואָדע צוגעזאָגט זיך צו פערשטענדיגען מיט׳ן אינערן־מיניסטעריום, און נאָכ׳ן בעקומען אַ תשובה מיטצוטיילען זי די פאָרשטעהער פון דער שטאָט.

דער רעפעראַט פון דעם שטאָט־פּרעזידענט האָט אַרויסגערופען אַ זעהר לעבהאַפטע דיסקוסיע, און ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען אויף דער נאָהענטסטער זיצונג פון שטאָט־ראַט אַריינצוטראָגען אַ פאָרמעלען פאָרשלאַג מכוח פונאַנדערלאָזען דעם לאָדזער שטאָט־ראַט.

ער זאגט צו אפצופיהרען

און — פערפיהרט א 13-יאהריג מיידעל...

(2) דעם 25 פעברואַר ה. י. איז אויפ׳ן קאַלישער וואָקזאַל אָנגעקומען פון שיעראַדז די 13־יעהריגע מיידעל, אַלפּינאַ נאַדלעווסקאַ. מחמת ס׳איז געווען שפּעט ביינאַכט, און נאַדלעווסקאַ האָט נישט געקענט לאָדז, האָט זי זיך געווענדעט אויפ׳ן וואָקזאַל צום דיזשורירענדען פּאָליציאַנט, און אָנגעפרעגט, ווי אַזוי מ׳געהט אויף 6־סיערפּניאַ. נאָך דעם, ווי זי האָט בעקומען פון פּאָליציאַנט די תשובה, איז דאָס מיידעל אַוועק אין דער אָנגעוויזענער ריכטונג. זי האָט אָבער דערביי נישט בעמערקט, אַז בעת זי האָט גירעדט מיט׳ן פּאָליציאַנט, האָט זי אָבסערווירט עפּעס אַ פּערזאָן, וועלכער איז איהר תיכף נאָכגעגאַנגען און פאָרגעשטעלט, אַז ער וועט זי אָפּפיהרען אויף דעם נויטיגען אָרט. אין אַ געוויסען מאָמענט האָט דער פּערזאָן אַוועקגעפיהרט דאָס מיידעל אין פעלד, און זי דאָרט פערגוואַלדיגט. ווען דאָס פערשעמטע מיידעל איז געקומען צו זיך, האָט זי וועגען איהר אומגליק געמאָלדען אין דער פּאָליציי, וועלכע האָט זיך תיכף גענומען זוכען דעם ווילדען אויסוואורף, און איהם לסוף געכאַפּט. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער מנוול איז אַ געוויסער וואַצלאַוו קוראַשינסקי, 27 יאָהר אַלט, אין ערגיץ נישט געמאָלדען.

נעכטען איז קוראַשינסקי געמשפּט געוואָרען ביי פערמאַכטע טירען אין לאָדזער קרייז־געריכט און איז פערורטיילט געוואָרען אויף צוויי יאָהר טורמע, עווענט. אויסבעסערונגס־הויז.

ערב א שטרייק פון קוימען-קעהרער

(2) לויט ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, איז ווידער אויסגעבראָכען אַ שאַרפער סכסוך צווישען די קוימען־קעהרער־בעלעבאַטים און זייערע געזעלען, מחמת דעם נישט אָנערקענען די פאָדערונגען. אויף אַנ׳אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון די קוימען־קעהרער איז דעריבער בעשלאָסען געוואָרען צו אָנהויבען שטרייקען אין אַלע אונטערנעהמונגען. דער טערמין פון שטרייק איז אָבער נאָך נישט בעשטימט געוואָרען, כדי צו אויסניצען נאָך אַלע פרידליכע מיטלען אויף צו ליקווידירען דעם סכסוך.

זעלבסטמארדען צוליב ארבייטסלאזיגקייט

(2) נעכטען האָט פּאָגאָטאָוויע ערטיילט הילף אין 2 זעלבסטמאָרד־פעלען: 1) אַנ׳אַכצעהן־יעהריג מיידעל, סטאַניסלאַווא מאַטשעיעווסקאַ (אָהן אַ שטענדיגען וואוינאָרט) וועלכע האָט זיך גע׳סמ׳ט אין אַ טויער מחמת אַרבייטסלאָזיגקייט. פּאָגאָטאָוויע האָט זי איבערגעלעגט אין איין אָרט מחמת מאַנגעל אין פּלעצער אין די שפּיטאָלען.

מחמת אַרבייטסלאָזיגקייט האָט זיך אויך גע־סמ׳ט דער 21־יעהריגער יאַן הורזבע.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטש 20

יודישער ארטיסטען-פעראיין אין פוילען דירעקטאריאט פון די פאריינס-טעאטערן

בעפולמ. דיר. פאר לאדז א. שטאכפעדער

לייטער: א. בעזמאן

גאסטשפילען פון די בערימטע טעריק, קינסטלער היימאן יאקובאוויטש און אבבא

היינט, מיטוואך, 9 אוו. 1-טע פאלקס-פארשטעלונג פון 50 גר. ביז 2 זל.

„די אייביגע מאמע" אין 3 אקטען פון קאלמאנאוויטש. —

הויפט-ראל פרידא „פרידא" פיהרט אויס אננא יאקובאוויטש.

דאנערשטאג 20 נאוו. 9 אוו. 2-טע פאלקס-פארשטעלונג פון 50 גר. – 2 זל.

ס׳ווערט געשפילט היימאן יאקובאוויטש׳ס גרעסטער אפערעטען שלאגער

אמעריקאנער חתונה

הויפטראל „סאסי" פיהרט אויס אננא יאקובאוויטש

עס נעמען אנטייל (לויט א. ב.) פרויען: י. פלוים, ש. פלוים, ס. פאזנאנסקא, ר. רעגינא. מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראקארזש, י. גריגהאוז, ב. גורוויטש, י. ווייגבערג, ד. לואי. מ. מאקסימאוו, מ. פאזנאנסקי, א. קורק, ה. פלוים. .·. דיריגענט ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון זאל פילהארמאניע.

ייד. ארטיסטען-פעראיין אין פוילען דירעקטאריאט פון די פאריינס-טעאטערן

בעפולמ. דיר. פאר לאדז: שטאכפעדער. לייטער: א. בעזמאן

לאדז. יוד. קאמער-טעאטער

בלייבער אין ווייסען זאל „מאנטייפעל זאבאדניא 43"

„ארט"

מוזיקל. לייטער: משה בראדערזאן.

היינט, מיטוואך – 1 פארשטעלונג אנהויב 9.15 אין אוונט

אויפן הימל איר"ד

אין 2 טיילען, 14 בילדער.

נומערן: 1) קלויזניקעס, 2) דאס ליד פון די מיד ער, 3 אויף דער דערף, 4) שלום-בית, 5) בנא-שמעבריק 6) אויפ׳ן „דעפעאק", 7) אויפ׳ וועג קיין בית-לחם, 8) נאך האלבע נאכט, 9) „ראזשעדאקעס", 10) ביים מאטמהאר, 11) מאגאלאנ, 12) העיבעס-מבנא, 13) יודישע ראפסאדיע, 14) אויפ׳ן הימעל א יריד.

ענסעמבל לויט׳ן א. ב. פרויען: זיסעל-גירל, מ. די לסקא, יאלא זילבערמאן, שיינע מרים, מ. שיר בערטמאן, אלא שליפקאוויטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטעל קאן, יעקב ווייגלאס, ישראל שומאכער, י. שיפער.

טעקסטען: מ. בראדערזאן, ל. גאלדמאן, שום גאן, מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאן און פאלקס-מאטיוון! דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אירענע פרושיצקא. מוזיק-לייטער—ה. רובין, רעזשי—דזשיגאן שומאכער, בינע-אינספעקטאר—מ. קאן, ליכט-עפעקטען—יערזן.

מארגען, דאנערשטאג — 1 פארשטעלונג אנהויב 9.15 אין אוונט

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 ביי טאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

פרייטאג, דעם 21 נאוועמבער
ערעפנונג
פון נייעם לאקאל

קאנסום
ביי דער „ווידזעווער מאנופאקטור"
54 ראקיטשיגער 54

נישט זעלבסטמארד, נאר אנ'אומגליקספאל

און נישט מיט'ן נייעם דעפוטאט וואלטשינסקי, נאר מיט זיין זוהן

(2) נעכטען אוועגד האט זיך אין שטאט פערשפרייט א קלאנג, אז דער ניי־געוועהלטער סיים דעפוטאט מצד דעם רעגירונגס־בלאק, דיר. יוזעף וואלטשינסקי איז בעגאנגען זעלבסטמארד דורך א־ריינשיסען זיך א קויל אין הארצען. דער דאזיגער קלאנג האט געמאכט אנ'ערשיטערנדען איינדרוק אין דער שטאט, ווי ס'האט זיך אבער ארויסגעוויזען איז אין דער אמת'ן געשעהן פאלגענדעס: וואלטשינסקיס זוהן, דער 29־יאהריגער אינזשיניער־כעמיק מיע־טשיסלאוו, וועלכער וואוינט ביי זיינע עלטערען אויף 11 ליסטאפאד 15, האט א זייגער 10 אין אוועגד גערייניגט זיין רעוואלווער, ארויסנעהמענדיג פון איהם די אנגעלאדענע קוילען. מחמת אונפארזיכטיג־קייט האט ער פערגעסען נאכצוקאנטראלירען, צי אין דער ליופע שטעקט א קויל, און א געוויסען מאמענט ביים איילען דאס צינגעל, האט אפגעהילכט א שאס, און מיעטשיסלאוו וואלטשינסקי איז אנידערגעפאלען אויף דער פאדלאגע, בעגיסענדיג זיך מיט בלוט. די קויל האט איהם געטראפען לע'ם הארץ. אויפ'ן קלאפ זענען אריינגעלאפען די שטוב־מענשען, וועל־כע האבען תיכף געשיקט רופען א פריוואט־דאקטאר. נאכ'ן ערטיילען דעם פערוואונדעטען די ערשטע הילף, איז ער אריבערגעפיהרט געווארען אין ע־וואנגעלישען שפיטאל, כדי ארויסצונעהמען איהם די קויל. ווי מ'איינפארמירט אונז, איז די לאגע פון דעם פערוואונדעטען, נאך די אפעראציע פערבעסערט גע־ווארען, און זיין לעבען איז נישט ספעציעל בעד־דראהט.

א באלעבאס דערשיסט זיין לאקאטאר

און נעכטען איז ער געמשפט געווארען

(2) צווישען דעם 34־יאהריגען הויז־ווירט סטעפאן קאטשמארעק (קאפערניקא־גאס, כאיני), און זיין לאקאטאר ראמאן פאסטושיאק זענען א לענ־גערע צייט פארגעקומען סכסוכים, וועגען זעהר "וויכ־טיגע זאכען", ווי למשל, וועגען האדעווען טויבען וכדומה. דעם 15־טען סעפטעמבער איז דאס ווערטלען זיך דערגאנגען אזוי יווייט אז דער לאקא־טאר איז שיכור'ערהייט בעפאלען דעם ווירט מיט ציגעל, און מיט דעם „באמבארדירט" זיין דירה, און דער ווירט האט געענטפערט מיט רעוואלווער־שאסען. א שאס פאר א שאס, און — מיט דער דריטער קויל איז פאסטושעק געבליבען ליגען א טויטער.

נעכטען האט זיך דער ענין געפונען פאר'ן קרייז־געריכט און קאטשמארעק איז בעפרייט גע־ווארען מחמת ס'איז בעוויזען געווארען אז ער האט נאר פערטיידיגט זיין לעבען.

4 מענשע"ן געבליבען אין ארעסט

וועגען בלוטיגען געשלעג אויף לעטניע גאס

(2) לויט ווי מיר האבען געמאלדען, איז אין דער נאכט פון פרייטאג אויף שבת איז אויף לעטניע־גאס א גרופע פונאנדערקלעבער פון וואהל־אויפרופען, פ.פ.ס.'אווצעס בעפאלען געווארען פון אומבעקאנטע פערזאנען, און ס'איז ענטשטאנען א בלוטיג געשלעג מיט א שיסעריי, בעת וועלכע עס זענען געפאלען עטליכע פערוואונדעטע, און איינעם פון זיי, דעם מאלער־ארבייטער מאריאן פאפינסקין האט פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין א שווע־רען צושטאנד אין שפיטאל. פאליציי האט דאן צוריק געשטעלט די ארדנונג און ארעסטירט 14 פערזאן.

ווי מיר דערוויסען זיך איצט, זענען 10 פון זיי בעפרייט געווארען, און געבליבען זיצען צו דער דיספאזיציע פון אויספארשונגס־ריכטער זענען: ז. גאט, סטאניסלאוו ווימיסלאווסקי, פראנטשישעק שוויאנטעק און באלעסלאוו ראגאטש, וועלכע האבען זיך אפגעזאגט צו ענטפערען, צו וועלכער פארטיי זיי געהערען.

מ'האלט גאר בישקשה...

„פראצא" מאהנט ארבייטס־לוין דורכ'ן געריכט

(2) נעכטען איז דער פראפעסיאנעלער פעראיין „פראצא" ארויסגעטראטען אין געריכט מיט אנ'־אנקלאגע געגען דער פירמע ראבערט ליסקיער, שענקעוויטש 165 מחמת זי צאהלט שוין א לענגערע צייט נישט קיין שכירות איהרע ארבייטער, וואס צווישען זיי זענען דא אזעלכע, וועלכע עס קומט צו 1400 זל. אזוי־ווי די פיל־מאליגע אינטערווענ־צען האבען נישט געהאלפען און די ארבייטער גע־פינען זיך אין א זעהר שווערער מאטעריעלער לאגע האט זיך די „פראצא" געווענדעט צום געריכט וועגען אויפמאהנען דעם ארבייטער־לוין.

אויפגעריסען א פעטארדע

אין אנ'ענדעקישען לאקאל אין קאליש

(2) אין קאליש, רינעק 27 געפינט זיך אנ'ענדעקישער פארטיי־לאקאל. פאריגע נאכט, ווען אלע זענען פון לאקאל ארויס, האט מען איהם פער־שלאסען. עס איז בלויז געבליבען אפען א פענסטער ביינאכט האט זיך אין דעם הויז, וואו עס געפינט זיך דער לאקאל, דערהערט א מורא'דיגער קלאפ. עס איז אנגעקומען פאליציי, וועלכע האט פעסט־געשטעלט, אז דורכ'ן אפענעם פענסטער האט עמי־צער אריינגעווארפען א פעטארדע, וועלכע האט עקספלאדירט און אנגעמאכט א שאדען. מ'האט אנגעהויבען אנ'ענערגישער פאליציי־אויספארשונג, אבער די פערברעכער זענען דערווייל נישט ענטדעקט געווארען.

נייע פערוואלטונג פון „משמרת החולים"

זונטאג, דעם 9/11 ה. י. איז אין לאקאל פון פליישער־פעראיין (זגערזשער 84) פארגעקומען די גענעראל פערזאמלונג פון באלוטער הילפס־פעראיין „משמרת החולים" (ב. לימאנאווסקיגא 6). די פער־זאמלונג עפענט דער פרעזעס פון „משמרת החולים" ה' ישעל רובינשטיין און לייגט פאר אלס פרעזעס פון די פערזאמלונג צו וועהלען דעם ה' אדאלף שראך, וועלכער ווערט דורך די פערזאמלטע איינשטימיג אויסגעוועהלט.

דעם בעריכט האט אפגעגעבען דער בוכהאל־טער פון פעראיין.

אין רעזולטאט איז אויסגעוועהלט געווארען געווארען א פערוואלטונג אין בעשטאנד פון פאל־גענדע ה"ה: פרעזעס־פישעל רובינשטיין; 2 וויצע־פרעזעסען: מאיר האכמאן און אברהם דרעוונאווסקי. קאסירער—יחזקאל אנגעראוויטש, עהרען־סעקרעטאר—יצחק פיינטוך. פערוואלטונגס־מיטגלידער: מאיר לצווקאוויטש, ישראל לייזער קאפעל, יצחק לייב קלאגג, מענדעל קאנטאראוויטש, שאול בוייטבארט־פייוועל בעלכאטאווסקי, תנחום בלאדא, מרדכי וויינ־דלער, מתתי, פאמעראנץ, וואלף בלייוויס, אלימלך פרינץ, פתחי' לייב און בן־ציון לעווי. אין דער רעוויזיאנס קאמיסיע: ה"ה יוסף שמאלעוויטש, אלתר מאזעלשא און משה בנים לאנדא.

קלון אין „דאברי וויעטשור"

דער לעצטער שלאגער פון דער אינטערנאציא־נאלער קאבארעט־בערוע איז דער טאנגא פון יונג־גען קאמפאזיטאר מ. שימקעוויטש א. נ. „ווי א חלום". דאס ראזיגע לירעל מיט'ן טעקסט פון קאר־ושיביע ווש פושעסקי ווערט גלענצענד אינטערפרע־טירט דורך דער בעקאנטער רעוויו־ארטיסטין לילי מעלאדיסטובנא און דער נייעסטער רעווי פון „ראב־רי וויעטשור" א. נ. „פון מויל צו מויל" וועט דא־זיגע רעווי־פראגראם וועט זיך דורך זיין גרויסע ערפאלג לאנג האלטען אויפ'ן אפיש.

מעלדונג

אונזער תשובה!

א בעריכטס־פערזאמלונג פון דער לעצטער סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט אין לאנדאן.

די „התאחדות" ארדענט אין דעם דאנערשטאג 20 נאוועמבער 8,30 אוונד אין איהר אייגענעם זאל שיענקיעוויטשא 5־3 א בעריכטס־פערזאמלונג פון דער לעצטער סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט אין לאנדאן, א. ה. ט. „אונזער תשובה" וועט רעפערירען דער מיטגליד פון אקציאנס־קאמי־טעט ד"ר. אריה טארטאקאווער דער רעפעראט האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס צווישען די ציוניסטישע קרייזען.

Dr. med.
A. Uryson
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. מאגען, דאַרם און לעבער־קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 20 טעל. 215 85
(11־טער ליסטאפאד)
אויפנאהמס־שעהן פון 3—5 נאכמיטאג

אכטונג, קרובים זוכער!

די היגע אפטיילונג פון „יעאס" האט דער־האלטען תשובות אויף ארויסגעשיקטע בריף פון קרובים זוכער פאר פאלגענדע פ רזאנען:

משפרנא שטולמאן, ביילע זנעלתוים, מרים ערדבערג, ריבה קישטאל, יחיאל ראובן בארוי־קאווסקי, יעקב שטראן, חי' זלאטשעווסקא, שלמה מענדעל באריצקי, חיים און העניא קאגאן, פעשא צירל קארן, אהרן קרויסקאפ, ב. מ. קראמארסקי, מאיר נתן קאדזידלא, יעקב זיעמבאך, חי' זילבער־בערג, הענדעל פישלער, שלמה יצחק וויטעלזאן, מלכה וואלפמאן, לייב ש וואלקאוויטש, יהודית מאשקאוויטש, חי' רייכמאן, פ. מישליבארסקי, י. פ. קוטשינסקי, י. ש. לייבושעוויטש, משה לעווארטאוו־סקי, ר. ב. גראסמאן, חנה לעווקאוויטש, ראזא מא־כאמאנסקא, כינצע לייבמאן, מלכה פשעבארסקא.

די אלע אויבען אויסגערעכענטע פערזאנען קענען זיך מעלדען אין „יעאס", קילינסקיעגא 49, טעגליך פון 10—2 פארמיטאג.

אויספאדערונגען פאר עמיגראנטען

אין דער היגער אפטיילונג פון „יעאס" ווענען אנגעקומען אויספאדערונגען און דאקומענטען פאר פאלגענדע עמיגראנטען: טענענבער לייב וואלף, גערשט יצחק, נאלדקינד מרדכי, שטערן לעמל, גאלדבערג לייב נאלדשמידט אברהם, אייזענשטיין חיים מרדכי און בלינדער בלימא.

די פאראינטערעסירטע פערזאנען ראפסען זיך מעלדען אין לאקאל פון „יעאס", קילינסקיעגא 46 אין די אמפנאהמס־שעה'ן.

נייע שפראך־גרופען פאר עמיגראנטען

אין די נאהענטסטע טעג וועלען געעפענט נייע שפראך־גרופען פאר עמיגראנטען. עס וועלען גע־עפענט צוויי נייע גרופען פאר פראנצויזיש און ענג־ליש. די לימודים קומען פאר דריי מאל אין וואך אין די אווענד־שעה'ן.

איינשרייבען קען מען זיך אין לאקאל פון „יע־אס", קילינסקיעגא 49 פון 10—2 בייטאג.

הינט און פאלגענדע טעג!
די שלאנקע ווי „ווענוס", צולאזן ווי „ווענערא", גייציג נאך ליבע און פראכט ווי „מעסאלינא" דאס איז
די געפעהרליכע פרוי
גרויסע זיטען־דראמע פון לעבען פון א שעהנער און ראפינירטער אריסטקע.
אין די הויפטראלן:
NORMA SCHAERER i John Mac Brown.
אויסערן פראגראם: קאפיטאלע קלאנג־קאמעדיע מיט' אומפל פון דער בעריהמטער קינדער־באנדע א.נ. „טייוולאנישע רעצעפט".
אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאכמיטאג. שבת זונטאג און יום־טוב 12 א זייגער בייטאג.
פאפולערע פרייזען.

די לאדזער יודישע באנדיטען

וועלכע מען האט די טעג געכאפט אין לעמבערג

(15

אויך „טרושעק" האט געהאט א פראצעס פאר געהערען צו דער באנדע געלד־פעלשער און איז אויך בעפרייט געווארען. ביידע האבען זיך געפו־נען אויף דער פריי. מענדעלע האט מיט'ן גאנצען הארצען געוואלט אין הסכם מיט זיין בעשלוס זיך אפטרייסלען פון זיין ביז־איצטיגער ארבייט און ווערען ווייטער אנ'ארענטליכער מענש, אבער „טרו־שיק" האט שוין געזארגט דערפאר, אז אזוי זאל נישט זיין. ער איז נישט אוועקגעפאהרען קיין לעמבערג נאר איז געבליבען אין לאדז און ווייטער געזוכט „בלאטע" געשעפטען. מענדעלען האט ער נישט אראפגעלאזען פון אויג, און איהם געהאלטען אויף רעזערוו, אויב ער וועט איהם עווענטועל דארפען.

דערווייל האט „טרושיק" געזוכט צו שאנטא־זשירען „קאפשלאק'ן", ער האט געזוכט וואו איהם צו געפינען. אבער אומזיסט. „קאפשלאק" איז ווי אין וואסער אריין. זייט'ן דורכפאל אין דער שענק אויף אלטשטאט, ווען ער איז צומארגענס אוועקגע־פאהרען פון לאדז, האט אירם קיינער מעהר נישט בעזעהען, און טראץ אלע בעמיהונגען פון „לאזוכ'ן" וועלכער איז אגב שוין ארויס פון טורמע, האט ער נישט געקענט דערגעהן וואו ער איז.

„קאפשלאק" איז געבליבען אין קראקא. פון דארט איז הייט ער אנגעפיהרט מיט זיין געלד־פאבריקעל, וועלכעס האט זיך געפינען אין א קליין שטעטעל אין קאנגרעס ־ פוילען. דאס האט אבער נישט לאנג געדויערט, ווייל סוף־כל־סוף איז די פאליציי דערגאנגען אויף א גאר צופעליגען אופן, וואו דאס פאבריקעל געפינט זיך און עס ליקווי־דירט. ארעסטירענדיג עטליכע פערזאן.

די מעשה איז פארגעקומען אויף פאלגענדען אופן. אין דער פאליציי, אין די דערפער און אין די קליינע שטעטלעך האבען כסדר אנגעהויבען אנ־צוקומען אנקלאגעס, אז בההמות־הענדלער, וועלכע קויפען אויף בהמות צאהלען זיי מיט פאלשע הונ־דערטעס. די פאליציי האט אנגעהויבען נאכצוקוקען יעדען איינציגען הענדלער פון בהמות, וועלכער איז געקומען אויף די מערק, אדער אויפגעקויפט בהמות אין די דערפער און צום סוף איז געלונ־גען צו ארעסטירען עטליכע מענשען מיט זאפאסען פאלשע הונדערטעס. און די אויספארשונג האט אויך פעסטגעשטעלט, וואו די פאבריק געפינט זיך. דעמאלט איז „קאפשלאק" פערשיט געגאנגען, און די פאליציי האט איהם שוין אנגעהויבען צו זוכען, אבער ער האט נישט געווארט, ביז מ'וועט איהם ארעסטירען און ער איז אנטלאפען קיין אויסלאנד.

„פראניע נאז" ווידער איז געזעסען פאר „קאפ־שלאקס" געלד א לענגערע צייט ביי דער „מוהמע גוטשע" און פון דאנען אויס געגוי איינפארמירט „קאפשלאקען" וועגען אלץ, וואס קומט פאר אין לאדז. באלד נאך דער „ווסיפע" פון דעם פאב־ריקעל איז פראניע נאז אוועקגעפאהרען קיין קרא־קא און צוזאמען מיט איהר געליבטען „קאפשלא־קען" אוועק קיין אויסלאנד. „לאזוך" איז געווען אויסער זיך פון דעם, וואס איהם האט זיך נישט איינגעגעבען זיין נקמה. נאך דעם ענטלויפען פון „קאפשלאקען" מיט „פראניע נאז" האט ער זיך ערשט דערוואוסט, אז זי איז געווען אין לאדז און זי איז איהם ענטלאפען פון פאר דער נאז. אבער ס'איז געווען פערפאלען, עפעס האט ער נאך גע וואלט טון, עפעס האט ער נאך געוואלט אויפטון, אבער ער האט נישט געוואוסט, וואס צו טון. נאך מעהר איז ער אויפגערייצט געווארען, דאן ווען מענ־דעלע מיט „טרושיקען" זענען בעפרייט געווא־רען. ער האט זיך דעריבער אנגעזעצט, אז ער מוז כאטש זיין נקמה־געפיהל שטילען אן מענדעלען. צו דעם האט ער געזוכט פאר זיך א פערבינדעטען און האט איהם געפינען אין דער פערזאן פון „טרו־שיקען", וועלכער האט דעריבער געהאט אין זינען אויסצונוצען מענדעלען פאר די פלענער, וועלכער ער האט געהאט אויסגעארבייט זיצענדיג אין טורמע.

מענדעלע, וועלכער האט זיך געוואלט ארויס־רייסען פון דער אונטערוועלט, איז אבער פער־פלאנטערט געווארען אין א נייער אינטריגע־נעץ פ פון „לאזוכען" און „טרושיק". פון איין זייט האט „לאזוך" איהם געסטראשעט, אז ער וועט איהם אריינציהען אין א נייעם פראצעס, פון דער אנ־דער זייט, האט „טרושיק" איהם שאנטאזשירט דורך דעם, וואס ער וועט איהם ארויסראטעווען פון „לאזוכס" הענד, אויב מענדעלע וועט מסכים זיין אויף אנטיילצונעהמען אין די נייע געשעפטען, וואס זענען פערטראכט געווארען דורך „טרושי־קען". מענדעלע האט זיך נישט געקענט קיין עצה געבען. ס'האט זיך איהם נישט געוואלט נאכ־אמאל אריינפאלען אין טורמע און דאס שוין אויף ריכטיג. פון דער צווייטער זייט, האט ער אויך בשום אופן נישט געוואלט ווערען קיין שותף צו „טרושיקס" נייע אונטערנעהמונגען. אין דער צייט פון דער דאזיגער וואקעלניש האט מענדעלען אין א שענק אויסגעזוכט עפעס אנ'אונבעקאנטער הער, מענדעלע איז געווען פערוואונדערט, ווייל ער האט דעם דאזיגען מענש ערשט דאס ערשטע מאל גע־זעהען. יענער האט איהם אבער בערוהיגט און ערקלערט, אז ער איז אויך א היימישער מענש און ער האט פאר איהם געבראכט א בריף פון „קאפ־שלאק". דער בריף האט נישט ענטהאלטען דאס ארט, וואו „קאפשלאק" געפינט זיך, נאר דארט איז געשריבען געווארען, אז אויב מענדעלע וויל קען דער איבערברענגער פון דעם בריף איהם גע־בען דאס נויטיגע געלד, כדי צו קומען צו איהם קיין אויסלאנד. דאס אומגליק האט געוואלט, אז „לאזוך" זאל זיך דערוויסען פון דעם דאזיגען בריף און דעמאלט איז שוין מענדעלע געווען איינגאנצען אין פעקעל. „טרושיק" האט זיך אויך גלייך דער־וואוסט וועגען דעם און אויך ער האט זיך געגומצן צו מענדעלען, וועלכער איז געווען מוכן ומזומן אוועקצופאהרען קיין אויסלאנד. הגם ער האט גע וואוסט, אז דארט אין אויסלאנד וועט ער ווייטער אויסגענוצט ווערען צו „קאפשלאקס" געשעפטען.

(פארטזעצונג קומט)

טיפען פון משוגעים
צווישען די פליטים פון דער רעוואלוציע

פון דניאל טשארני

נישט נעקוקט אויף דעם. וואָס עס איז שוין איבער אַ צעהנדליג יאָהר זינט די אָקטאָבער-רעוואָלוציע און סאָוויעט-רוסלאַנד האָט פערטריבען פון אַ פּאָר מיליאָן רוסישע בירגער אין גלות אריין און נישט געזעהן אויף דעם, וואָס סי דייטשלאַנד און סי פראַנקרייך, וואו עס געפינט די גרעסטע צאָהל פליטים פון דער רעוואָלוציע זענען כמעט גאַנץ גאַסט-פריינדליך צו די קרבנות פון דער רעוואָלוציע, דאַך אָבער הערשט נאָך ערגעץ אין די עמיגראַנטישע קרייזען אַ צעטראָגענקייט, אַ צעטומעלטקייט און מען וואַרט נאָך אַלץ אויף נסים און וואונדער...

אין די לייט-אַרטיקלען פון די עמיגראַנטישע צייטונגען לייענט מען טאָג-אויס, טאָג-איין, אַז אָט אָט פאַלט דער סאָוויעטישער רעזשים, אַז „מאָרגען איבערמאָרגען" וועט דאָס הייליגע מוטער-רוסלאַנד ווידער אַמאָל אויסשטרעקן איהרע זאַמעטע מוטערליכע אָרעמס צו איהרע פערטריבענע זין און טעכטער, וואָס ריכטען נעבעך אָפּ גלות.

פון דער אַנדער זייט ווערט אין די פּאָליטישע און אין פּאַרמאַציע-אַפּטיילונגען פון די עלבע צייטונגען טאָג-טעגליך געשילדערט שרעקליכע מעשים פון די טשעקיסטען אָדער געפּעאוניקעס אין סאָוויעט-רוסלאַנד און אויך אין אויסלאַנד.

די סאָוויעטישע מורדים, די בעסעראַבסקים, אַבּאַבעקאָווס און אַנדערע געוועזענע פּראָמינענטע באָלשעוויקעס-קאָמוניסטען אין אויסלאַנד, וואָס האָבען זיך אַנגעשלאָסען אין דער עמיגראַציע, פערשטאַרקען נאָך מעהר די האָפנונגען אויף דער באַלדיגער גאולה, ... אויך די שרעק פאַר'ן באָלשעוויזם, וואָס געהט נאָך פּאָסטליט דער עמיגראַציע אפילו אין בערלין, פּאַריז, פּראַג און א. א.

אַזוי אַרום ווערט די עמיגראַציע געהאַלטען אין פּערמאַנענטען נערוועזן צושטאַנד און ס'איז קיין וואונדער נישט, ווען מעהרערע און מעהרערע געזונדענע מענשען-אַריסטאָקראַטען, מענשען אינטעליגענטען געהען פּראָסט און פּשוט אַראָפּ פון זינען און ווערען אויף אייביג איינגעשלאָסען אין משוגעים-הייזער. כמעט ווייט נישט אַלע פון זיי זענען טאַקע אומהיילבאַר אָדער געפערליך פאַר דער אַרומיגער סביבה זייער.

לויט דער פעסטשטעלונג פון דער רוסישער עמיגראַנטישער פּרעסע אין פּאַריז, געפינען זיך די גרעסטע צאָהל משוגעים-עמיגראַנטען אין פראַנקרייך.

פראַנקרייך פערמאָגט גענוג פּאָליטישע עמיגראַנטען אויך פון אַנדערע לענדער (איטאַליען, גריכענלאַנד, רומעניען, באַלקאַן-לענדער און אנד.) אָבער די רוסישע עמיגראַנטען גיבען וואָס די גרעסטע צאָהל משוגעים און פּסיכאָפּאַטען.

ס'איז גענוג צו זאָגען, אַז נאָר אין משוגעים-הויז אין דער שטאָט פּאַריז האָט פאַר דעם פאַריגען יאָהר געהאַט אויפגענומען 376 רוסישע משוגעים! אין פראַנקרייך פערמאָגט 80 משוגעים-הייזער.

קאָן מען זיך שוין פאָרשטעלען, ווי גרויס עס איז די צאָהל משוגעים צווישען די פליטים פון דער רעוואָלוציע.

דאָס טרויעריגסטע דערביי איז דאָס, וואָס צווישען די דאָזיגע משוגעים געפינען זיך אויך אַ סך יוגענטליכע, וועלכע האָבען שוין איינגענטליך, געהאַט גענוג צייט צו פערגעסען די שרעקען פון דער רעוואָלוציע און אויך אַפילו אויסמעקן פון זיך די בענקשאַפט נאָך היימאַטלאַנד, פון וועלכען זיי האָבען נאָך אַזוי ווינציג געהאַט גענאָסען.

אָבער לעבענדיג אין דער סביבה פון די דערוואַקסענע, וואָס האַלטען תמיד אין איין קוקען מיט פערגליווערטע אויגען צו מזרח — צו רוסלאַנד און, לייענענדיג תמיד די עמיגראַנטישע פּרעסע, וואָס האַלט אין איין דערציילען וועגען די אכזריות פון די באָלשעוויקעס — ווערען אויך די יוגענטליכע אַנגעשטעקט מיט די פּאַנטאַזיען פון יענעם טשעקיסטישען מיסטיציזם, וועלכער דערפיהרט זיי [illegible] צו די פּסיכישע קאַטאַסטראָפען און צו די שרעקליכע מאַניעס און משוגעתן.

פערשטעהט זיך, אַז וואָס רוב לייטען זיי פון דער אַזוי-גערופענער פערפאָלגונגס-מאַניע, זעהען אומעטום און אויף יעדן טריט אַ פערשטעלטען טשעקיסט, וועלכער וויל זיי אומברענגען.

אָט האָט איהר איינגע טיפען פון משוגעים, ווי זיי ווערען געשילדערט אין דער בעשרייבונג פון'ם רוסישען זשורנאַליסט אַנדרעי סעדיק, וועלכער האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק געהאַט דורכגעפיהרט אַן אויספאָרשונג פון די רוסישע משוגעים אין די פראַנצויזישע משוגעים-הייזער.

— „הער דאָקטאָר, בעפרייט מיך, איהר ווייסט דאָך, אַז איך בין נישט קיין משוגענער" — טענהט אַ בלאַסער, מאָגערער יונגערמאַן אויף אַ געבראָכענעם פראַנצויזיש צו דעם שפּיטאַל-דאָקטאָר.

— „גוט איך בין גרייט איך צו בעפרייען. אויב נאָר איהר וועט אויפהערען צו שטאַרבען"... ענטפערט דער דאָקטאָר זעהר געלאַסען.

— „איך שטאַרב דאָך שוין איצטער אַ סך וויניגער — ענטפערט דער יונגערמאַן — אָט הייגט, למשל, בין איך שוין געוועזען געשטאָרבען נישט מעהר ווי עטליכע מינוט... איך פערזיכער איך, הער דאָקטאָר, אַז ווען איהר נעמט צו די שפּיאָנען פון דאָנען — וואָלט איך שוין גאָר אינגאַנצען אויפגעהערט שטאַרבען! און אומעטום זענען זיי דאָ, די שפּיאָנען. אָט האָט איינער פון זיי היינט פערקליבען צו מיר אין בעט"...

און פלוצים גיט זיך דער יונגערמאַן אַ וואַרף אַזעק אויסטערן בעט כאַפּען דעם שפּיאָן. אנמאַכענדיג דערביי אַזאַ ווילדע מהומה, אַז אפילו די זעהר רוהיגע פּאַציענטען האָבען אָנגעהויבען אַרויס[illegible] פון די פלים.

דערביי איז כדאי צו בעמערקען, אַז כמעט אַלע רוסישע משוגעים האַלטען פאַר די פראַנצויזישע דאָקטוירים און בעזונדער פּרינציפּיעל יודען, ווייל זיי אַלע (די משוגעים) זענען דאָך זיכער, אַז סיי די דאָקטוירים און סיי די ברידער, זענען געוויס פערקליידעטע טשעקיסטען, וועלכע פערשטעהען זעהר גוט רוסיש...

אָבער ווייט נישט אַלע משוגעים פאַלען אַריין אין די משוגעים-הייזער. מעהרערע פון זיי דרעהען זיך אַרום איבער די רוסיש-עמיגראַנטישע רעדאַקציעס, אַנשטאַלטען, רעסטאָראַנען און אַנדערע עפענטליכע ערטער, וכדומה שוין צווישען די אייגענע לאַנדסלייט.

אָט, למשל, שרייבט איינער אַן עמיגראַנט צו דער צייטונג „פּאָסלעדניא נאָוואָסטי" פאָלגענדיגען בריף:

„הער רעדאַקטאָר!

„מיינע טעג זענען געצעהלטע. אַ באַנדע טשעקיסטען, פערקליידעט ווי פראַנצויזישע פּאָליציי-לייט, פערפאָלגט מיך אויף שריט און טריט. איך זעה נישט קיין רעטונג. פריהער אָדער שפּעטער וועלען זיי מיך אומברענגען. דאָס איינציגע, וואָס איך קאָן טון — איז אַרומפאָהרען איבער'ן לאַנד, פרי ווי אַלען מיך נישט קענען אַזוי לייכט פּאַקען. אויף די גאָר גרויסע סטאַנציעס וואַרטען שוין מיך אָט טשעקיסטען אויף די פּלאַטפאָרמעס. דעריבער שפּרינגט איך תמיד אַרויס פון צוג מיט אַ פּאָר מינוט פריהער איידער דער צוג קומט אָן אויף דער סטאַנציע. מיטן עסען און טרינקען בין איך זעהר פּאַרזיכטיג, ווייל זיי קענען דאָך אַריינשיטען גיפט. דעריבער טרינק איך נאָר וואַסער-וואַסער, וואָס מען בעקומט אין געשלאָסענע פלאַשען.

„דאָך אָבער ווייס איך, אַז מיינע טעג זענען געצעהלטע און דעריבער בעט איך איך, ה' רעדאַקטאָר צו פּובליקירען דעם דאָזיגען בריף מיינעם ערשט דאַן, ווען מען וועט מיך געפינען ערגעץ וואו אין פראַנקרייך אַ דערהרגעטען. דער בריף וועט דעמאָלט העלפען דער פראַנצויזישער פּאָליציי אַרויסצובעקומען דעם סוד פון מיין טויט".

דער בריף איז אונטערגעשריבען פון איינעם אַ רוס אַניטשענקאָ, וועלכער לאָזט זיך מעהר נישט הערען.

אַ דייטשער רוס, אַ געוועזענער אָפיציר, שלאָגט אָפּ די שוועלען פון אַלע עמיגראַנטישע אַנשטאַלטען. פאָרלייגענדיג אַ נייע מיטעל, ווי אַזוי צו בעפרייען די מענשהייט פון מלחמות און רעוואָלוציעס... דעם דאָזיגען טייערען מיטעל איז ער גרייט צו פערקויפען זעהר ביליג...

נאָך איינער אַ רוס, אַ געוועזענער אינזשעניער האָט נאָכדעם, ווי ער האָט מקבר געווען זיין פערשטאָרבענע פרוי, זיך אַוועקגעלאָזט צו אַלע זיינע בעקאַנטע זוכען די פרוי זיינע...

— צי ווייסט איהר נישט — פלעגט דער אינזשעניער צושטעהן זיינע פריינד — וואו אַנ'ערגעץ קאָן דאָס זיין מיין פרוי? שוין דריי טעג ווי איך זוך זי אַרום איבער גאַנץ פּאַריז. אויב איך געפין זי נישט ביז מאָרגען — מעלד איך [illegible] דער פּאָליציי און גיב איך אַריין מעלדונגען אין די צייטונגען".

פערשטעהט זיך, אַז דער אינזשעניער איז אין אַ פּאָר טעג אַרום שוין געווען אין אַ משוגעים-אַנשטאַלט.

עס טרעפט אָפט, אַז אין די משוגעים-הייזער פאַלען אַריין אויך אַזעלכע, וואָס געהערען נאָר אין אַ פּשוטען קראַנקען-הויז.

נישט איינער פון די עמיגראַנטען ליידענדיג פון הונגער און עלענד, אָדער אַריינפאַלענדיג אין אַ פערביטערטער שטימונג טוט אָפּ אַמאָל אַזאַ מין ווילדע זאַך, וואָס וואַרפט אויף איהם אַרויף דעם חשד פון משוגעת. די דאָקטוירים, וואָס בעהאַנדלען אַזעלכע פּאַציענטען — אויסלענדער קאָנען מאַנכמאָל נישט שטעלען דעם ריכטיגען דיאַגנאָז, ווייל זיי פערשטעהען נישט דעם לשון אויף וועלכען די פערדעכטיגטע רעדען און אַזוי אַרום קומט אויס מעהרערע נישט מעהר, ווי נערוועזע אָדער צעטומעלטע עמיגראַנטען צו פערבלייבען אַ לענגערע צייט אין אַ משוגעים-אַנשטאַלט, וואו זיי ווערען שוין טאַקע אויך צו דער אמת'ן משוגע.

צווישען אָט אַזעלכע קרבנות האָט זיך די גאַנצע אַכט חדשים געפינען אויך דער יוד אַברהם ליפשיץ פון לאָדז.

מ'האָט איהם פערשלעפּט אין אַ משוגעים-הויז כאָטש ער איז [illegible] נישט גאַנץ געווען צו זיין משוגע.

די סיבה פון זיין פלומרשט „משוגעת" איז בעשטאַנען אין דעם, וואָס ער האָט צו הויך געבעטען [illegible] אויסטענהן מיט'ן רבונו של עולם...

דער אויבענדערמאַנטער זשורנאַליסט דערציילט וועגען איהם אָט וואָס:

אַברהם ליפשיץ האָט געאַרבייט אין איינעם אַ פּאַריזער פעלץ-געשעפט און געוואוינט אין אַ האָטעל. איז ער איינמאַל קראַנק געוואָרען און נישט געקענט מעהר געהן צו דער אַרבייט. ליגט ער איינאַליין מיט גרויס הארץ און איז מתפלל צום רבונו של עולם — ער זאָל איהם, וואָס גיכער צושיקען אַ רפואה שלמה.

אין איינעם אַ פריהמאָרגען האָט דער קראַנקער ליפשיץ אויסגעלייענט פון זיין צייטונג די נייעס פון ירושלים (נישט נאָר פאַר איהם אַליין), אַז אין פּאַלעסטינע איז פאָרגעקומען אַ יודישער פּאָגראָם.

אַראַבער קוילען יודען ביים כותל-מערבי! ארץ ישראל ווערט פערגאָסען מיט בלוט פון'ם אומשולדיגען פאָלק ישראל! האָט זיך ליפשיץ דערמאָנט אין די פּאָגראָמען, וואָס ער אַליין האָט געהאַט דורכגעלעבט אין רוסלאַנד, האָט ער דערזעהן פאַר זיינע אויגען די קופּעס געקוילעטע יודען, קופּעס פערגוואַלדיגטע יודישע טעכטער, קופּעס אומגעבראַכטע יודישע קינדער — איז ער אויפגעשפּרונגען פון בעט, אַרויפגעכאַפּט אויף זיך טלית און תפילין (ס'איז געווען 9 אינדערפריה) און ליפשיץ האָט אָנגעהויבען בקול רם בעטען דעם רבונו של עולם ער זאָל זיך דערבאַרימען אויפן פאָלק ישראל.

זיינע שרייענדיגע טענות צום אויבערשטען האָבען באַלד דערהערט אַלע שכנים פון האָטעל, ס'איז געוואָרען אַן אַנגעלויף צו ליפשיצן אין צימער.

פאַר די פראַנצויזען און פראַנצויזינס, וועלכע האָבען נאָך קיינמאָל נישט געזעהן ווי יודען אין טלית און תפילין איז געוואָרען קלאָהר, אַז דער יוד איז אַראָפּ פון זינען... און מען האָט איהם אַ קלינגען און צוגעצויגען אָפּגעפיהרט תיכף אין אַ משוגעים-הויז.

ס'איז דורכגעגאַנגען אַ חודש און צוויי. די טעמפּעראַטור איז ביי ליפשיצן שוין לאַנג געוואָרען נאָרמאַל. ליפשיץ האָט בעשלאָסען אויפהערען אפילו צו דאַווענען, פרי מען זאָל איהם נישט חושד זיין נאָך אַמאָל אין „משוגעת"... דער דאָקטאָר האָט איינגעפונען, אַז דער יוד איז, איינגענטליך גאַנץ נאָרמאַל, אָבער אַרויסגעהן פון אַ משוגעים-הויז איז אַ סך שווערער ווי אין איהם אַריינצופאַלען...

האָט זיך ליפשיץ געווענדעט צום פּוילישען קאָנסול, ער זאָל זיך פאַר איהם איינשטעלען. אָבער דער פּוילישער קאָנסול האָט אַלץ נישט געפונען קיין צייט צו פעראינטערעסירען מיט'ן יודען אונטערטאַן פון דער פּוילישער מלוכה. אָט אַזוי זענען אַריבער פינף פיינליכע חדשים, ביז דער קאָנסול האָט בעוויליגט אַנצופרעגן ליפשיצן צי ער האָט קרובים אין פּוילען, צי שטעהט ער מיט זיי אין וועלכער נישט איז פערבינדונג און וואָס פאַר אַ הילף וויל ער האָבען פון איהם (דעם קאָנסול?) האָט אַברהם ליפשיץ געענטפערט, אַז ער נויטיגט זיך אין דער איינאַנץ איינציגער הילף — מען זאָל איהם אַרויסראַטעווען פון משוגעים-הויז, אָבער אַנשטאָט דעם האָט מען איהם איבערגעפיהרט אין אַ צווייטען משוגעים-הויז ערגעץ וואו אויף דער פּראָווינץ, וואו ער איז אָפּגעזעסען נאָך דריי חדשים.

אַ נס, וואָס גאַנץ ווייטיגע מענשען האָבען זיך פעראינטערעסירט מיט'ן גורל פון דעם אומגליקליכען יודען און עס איז געלונגען סוף-כל-סוף איהם צו בעפרייען פון דעם משוגעים-אַנשטאַלט, וואו ער האָט זיך טאַקע שיער נישט געריהרט פון זינען, צוליב די צרות, וואָס ער האָט געהאַט דורכגעמאַכט אַלס קלאָהרער צווישען משוגעים.

אַ צווייטער יודישער פאַל פון משוגעת. אָבער שוין אַ מעהר טראַגישער האָט פּאַסירט מיט איינעם אַ בחור פון אַ יאָהר 22, אַ זון פון איינעם אַ יודישען עמיגראַנט, וואָס איז איצטער אַ שניידער אין פּאַריז. דער בחור איז געווען אַ גרויסער מתמיד און שטאַרק רעליגיעז, איז ער אָבער איינמאַל קראַנק געוואָרען אויף דער גריפּע און דערפיהלט אין זיך אַ... דיבוק. ער האָט אויפגעהערט עסען און טרינקען און איז געוואָרען אויס מענטש.

זעהענדיג, אַז די דאָקטוירים קאָנען פון איהם דעם דיבוק נישט אַרויסטרייבען — האָט איהם דער טאַטע זיינער אוועקגעפיהרט אַזש צום מיראַפּאָלער צדיק, אָבער אויך דער צדיק האָט בשום אופן נישט געקענט אַרויסטרייבען פון איהם דעם דיבוק. האָט מען איהם געבראַכט צוריק אין פּאַריז, וואו מען האָט איהם סוף-כל-סוף געמוזט אַריינגעבען אין אַ משוגעים-אַנשטאַלט.

די הויפּט-טענה פון'ם יונגענמאַן בעשטעהט אין דעם, וואָס ער אַליין איז איינגענטליך, שוין לאַנג געשטאָרבען, און דאָס וואָס עס לעבט נאָך אין איהם איז עס נאָר דער דיבוק. דעריבער וויל דער יונגערמאַן נישט עסען און נישט טרינקען, ווייל צו וואָס זאָל ער נאָך שפּייזען דעם דיבוק.

אָבער אַזעלכע יודישע משוגעים זענען צווישען דער עמיגראַציע אין פראַנקרייך דאָך אַ גרויסע זעלטענקייט.

די גרעסטע צאָהל משוגעים ליפערט די רוסישע עמיגראַציע, וועלכע קאָן נאָך ערד-היינט נישט צוגעוואוינען זיך צום גלות-לעבען, בפרט נאָך, ווען די עמיגראַנטישע פּרעסע האַלט נאָך אַלץ אין איין שמועסען די אומגליקליכע עמיגראַנטען, אַז אָט-אָט וועט די „מוטער-רוסלאַנד" אויסשטרעקן איהרע ווייכע מאַמישע אָרעמס צו די פערטריבענע זיהן, טעכטער און זיי בעצאָהלען כפלים פאַר אַלע זייערע צרות און אומגליקען.

ווי ס'לעבען היינט יודען אין מינסק

פון ראובן ברייני.

שוין דעם ערשטען טאָג פון מיין אָנקומען אין מינסק, איז מיר אויסגעקומען צו טרעפען זיך מיט פיל מענשען, מיט יונגוואַרג און אַלטוואַרג, און צו רעדען מיט זיי וועגען דער איצטיגער לאַגע. דאָס זענען געווען אַזעלכע פערזאָנען, וואָס קיינער פון זיי האָט קיין גרונד נישט געהאַט צו זיין אין פערקעהר מיט מיר נישט אויפריכטיג, צוויי-פּנימדיג. צו זאָגען מיר דאָס, וואָס זיי דענקען נישט, און דערפאַר האָב איך זיך געוואונדערט, ווען איך האָב געהערט פון זייער מויל, אַז זיי זענען צופרידען מיט דער לאַגע. און נישט נאָר האָב איך עס געהערט פון זייער מויל, — אויך זייער אויסדרוק פון זייער גאַנצען וועזען האָבען עדות געזאָגט אויף אַ געוויסער צופרידענקייט און זיכערקייט.

איך האָב זיך אַזוי געוואונדערט, ווייל איך פערזענליך האָב גלייך דערפיהלט, אַז דאָס לעבען אין סאָוויעטען-לאַנד איז איצט פיל שווערער געוואָרען.

3

מיט פיר יאָהר צוריק ווען איך האָב בעזוכט רוסלאַנד, האָט מען פאַר געלד אַלץ געקאָנט בעקומען. אָבער איצט האָב איך געמוזט גאַנץ איינפאַך אונטערהונגערען, איך האָב באמת געקאָנט בעקומען בעסערע שפּייז און אין אַ גענוגענדער מאָס. אַלס אויסלענדער און אַלס צייטונגס-מענש, דורך פריינדליכער פּראָטעקציע, איך האָב דאָס אָבער פּרינציפּיעל נישט געוואָלט.

איך האָב זיך געזאָגט: אַלע ליידען — וויל איך מיט זיי מיטליידען. לא על הלחם לבדו יחיה האדם. די שוועריגקייט פאַר מיר פערזענליך איז בעשטאַנען נישט נאָר אין דעם אַליין, וואָס איך האָב נישט געקענט בשום אופן פערטראָגען דעם זעהר שוואַרצען און טייגיקען ברויט, ווי אויך נישט די גראָבע און אומעגליכע אַנדערע אכילות, וואָס מען האָט געקאָנט בעקומען (אויך דאָס מיט גרויסע שוועריגקייטען, ווייל אָהן אַ טאַלאָן, אָהן אַנ'אַרבייטער-ביכעל, האָט מען אין רעסטאָראַן נישט געקענט בעקומען אפילו אַ שטיקעל פּוטער א.ד.גל.)

אינ'ם רעסטאָראַן פון האָטעל יעווראָפּאַ וואו עס איז געווען פאַר מיר אַ פּיין אַריינצוקומען אַפילו נאָר אום צו טרינקען אַ גלעזעל טיי, ווייל עס איז דאָרט שטענדיג געווען ענג, געפּאַקט אַ קאָפּ אויף אַ קאָפּ און די לופט געדיכט, אַז כאָטש שנייד מיט אַ מעסער (קיין סימן פון ווענטילאַציע איז נישט געווען צו זעהן), די טישען בעדעקט מיט שמוץ און אַפילו צו בעקומען נאָר אַ גלאָז טיי אַליין, האָט מען געמוזט וואַרטען און וואַרטען „ביז די גאַל איז אַרויס" — נישט אין דעם אַליין איז בעשטאַנען די אומאַנגענעהמליכקייט פון מיין אַלטעגליכקייט אין מינסק, די הויפּט-שטאָט פון ווייס-רוסלאַנד. יעדע קלייניגקייט, די מינימאַלסטע לעבענס-פונקציע איז דאָרט פערבונדען מיט די פערשידענסטע שוועריגקייטען און אומאַנגענעהמליכקייטען.

מיר וועט נאָך אויסקומען צו שרייבען וועגען דעם. דאָ וויל איך נאָר זאָגען אין אַלגעמיינעם: אין איצטיגען צושטאַנד פון ראַטען-פערבאַנד וואָס צייכענט זיך אויס מיט אַזוי פיל שוואונג און מיט אַזאַ געפליגעלטען ברייטען פערנעהם, ווערט די איינפאַכסטע, געוועהנליכסטע זאַך, די דערפילונג פון דער קלענסטער לעבענס-בעדערפעניש קאָמפּליצירט און פערקניפּט מיט אומצאָהליגע אָפּהאַלטונגען און שוועריגקייטען.

פיהלענדיג מיט אַלע נערוועז פון גוף און פון מיין נשמה דעם זעהר שווערען לעבענס-גאַנג, איז מיר געווען די ערשטע צייט שווער צו בעגרייפען ווי קענען מענשען זיין צופרידען אין אַזעלכע אוממעגליכע פערהעלטנישען, ווי קענען זיי רוהיג טון זייער אַרבייט און דערפיהלען זייערע טעגליכע פליכטען.

מיט פיר יאָהר צוריק האָב איך געזעהן אויף דיזעלבע גאַסען לופט-יודען אָדער קרעמער און פעדלער מיט כמאַרנע, טרויעריגע פּנימער, מיט אומרוהיגע, דערשראָקענע אויגען און שטימען, וואָס האָבען זיך אַרומגעבלאָנקעט אין די גאַסען ווי די שאָטענס, דער איינציגער אויסוועג איז געווען די יודישע קאָלאָניזאַציע, דאַן האָט מען בעגעגענט וואו מען האָט זיך אַ קעהר געטון יודישע בעטלער און בעטלערקעס אין אַ פורכטבאַרען האַרצרייסענדען צושטאַנד. איצט האָב איך געקענט שפּאַצירען אין די גאַסען און געסלעך שעהן-לאַנג און נישט אָנטרעפען איין יודישען בעטלער. האָב איך אַמאָל איינעם אָנגעטראָפען איז דאָס געווען אַנ'אַלטער מאַן און אַ קינדערלאָזער. די יודישע אַרבייטער-יוגענד און גאָר בעזונדערס די קאָמוניסטישע יוגענד, האַלטען אויס זייערע עלטערן, ווען זיי פערדינען נישט — און דערלאָזען זיי נישט בשום אופן צו בעטלען. פאַר דער גאַנצער צייט, וואָס איך בין געווען אין מינסק, האָב איך בעגעגענט נאָר איין פּראָפעסיאָנעלען בעטלער אין די מיטעלע יאָהרען (וואָס ער טאַקסירט אַליין יעדען, ביי וועמען ער בעטעלט וויפיל ער זאָל איהם געבען אויף אַ גלאָז טיי אָדער אויף אַ מיטאָג) און אויך דער איז אַ געוועזענער אינטעליגענט, וואָס איז אַראָפּ פון זינען און איז נישט אומשטאַנד צו אַרבייטען, די גאַנצע שטאָט קען איהם און די מייסטע געבען איהם וויפיל ער בעט. ווען ער איז זאַט בעטעלט ער איבערהויפּט נישט. און ווען ער איז אַפילו הונגעריג בעטעלט ער אויך נישט ביי יעדען.

עס הערשט איצט אַ צופרידענע זיכערע שטימונג צווישען די יודישע מאַסען, ווייל עס איז דאָ גענוג אַרבייט און פיל בעסערע אויסזיכטען.

עס איז נישט געבליבען קיין זכר, קיין שפּור פון די יודישע געשעפטען, קראָמען און קרעמלעך, פון פעדלעריי, האַנדעל-וואַנדעל און לופט-כאַפּעריי.

די אַלע דאָזיגע פּרנסות, וואָס זענען געדולדעט געוואָרען נאָר אַלס הוראת שעה, זענען געווען פערבונדען מיט פיל זאָרג און שרעקען, מיט גרויסע שוועריגקייטען, דערנידערונגען און געפאַהרען, אַפילו אין געוויסע פאַלען מיט סכנת נפשות.

(סוף זעה 7-טע זייט)

אין אפגרונט

סענסאַציאָנעל־ עראָטישער ראָמאַן (8

ענדליך איז אַלץ געקויפט געוואָרען, די פאָר־האַנגען זענען געהאַנגען, דער נייער לאָמפּ האָט גע־האָט אַ קנייטעל, די טיר האָט געהאַט אַ שליסעל, אַלץ איז געווען אויף איין אָרט, און זיי זענען ביי־דע געגאַנגען שלאָפען אין זייער אייגענער בעט, אין זייער אייגענער היים.

עס איז געווען אַ נייע און אַ זיס לעבען. נאָך דער אַרבייט פלעגט ער לויפען אַהיים גאַנץ שנעל. כדי צו קומען וואָס פריהער און זעצען זיך אין זייע־נע שטעק־שיך פאַר׳ן פייער. די מעבעל זענען גע־ווען פאַר איהם גענוג שיין, בעזונדערס שיין איז געווען די אַלטע מעבעל, וואָס איז געקומען פון זיין היים, מיט ד׳ יאַלטמאָדישע קאָלירען און פאַרבען און פיגורען פון דאָרפישען לעבען. מעבעל פון זיין היים האָבען איהם דערמאָהנט זיינע קינדער־יאָה־רען און האָבען פאַר איהם אַריינגעבראַכט אַ הייליג־טום אין זיין איצטיגען היים.

אַזוי גיך ווי ער פלעגט עפענען די טיר פלעגט סאַני איהם לויפען אַנטקעגען, שיין און קאָקעטיש אָנ־געטון. זי פלעגט גיין לייכט, אָבער פיל מיט חן, ווי אַנ׳עהרליכע, אָנשטענדיגע בעל־הביתטע, מיט אַ וויסען פאַרטוכעל און האַלב־נאַקעטע הענד, זי פלעגט קאָכען איהרע מאָלצייטען אין דער היים, און פלעגט דינגען א פרוי נאָר צו טון די פראָסטע און שווערע אַרבייט, ביי וועלכע מען קען איבער־פיהרען די הענד.

זי איז געווע ןאַ גוטע קעכין, זי האָט געוואוסט ווי צו מאַכען פערשידענע געריכטען, און אַזוי גיך ווי זיי פלעגען ווערען פערטיג מיט׳ן עסען פלעגט זי אויפהענגען איהר פאַרטוך, פלעגט זי זיך זעצען ביי איהם, איהם גלעטען, קושען און זינגען.

ער איז געווען צופרידען און האָט איהר דער־לויבט זי זאָל איהם קושען און האַלזען, דען ער איז איהר געווען דאַנקבאַר פאַר איהר טרייקייט און די היים וואָס זי האָט פאַר איהם געהאַלטען, ווען ער וואָלט וועלען וואָלט ער געקענט גאַנץ לייכט אַוועק־גיין פון דעם נחת. ווייל פערליבט איז ער נישט גע־ווען אין זיין פעגין, אָבער צו וואָס זאָל ער עס טון? ער לעבט דאָך איצט פיל אָנשטענדיגער ווי פריהער. ווען ער פלעגט גיין פון איין אָרט צום צווייטען און איז תמיד געשטאַנען אין געפאַהר צו פערדאַרבען זיין געזונד.

איז דאָס דאָזיגע לעבען געפעהרליך פאַר זיין צוקונפט? ניין. אין דריי יאָהר אַרום וועט קומען די צייט פון זיין שיידען זיך מיט איהר און דאַן וועט דער בונד צוריסען ווערען גאַנץ לייכט און גאַנץ נאַטירליך.

פעני האָט אַביסעל מורא געהאַט פאַר יענער צייט און זי פלעגט אָפט ריידען פון דעם טאָג, וואָס זיי וועלען זיך דאַרפען שיידען, אָבער זיי פלעגען עס רעדען ווי פון דעם טויט, אָדער אַנ׳אַנדער זאַך, וואָס איז גאַנץ ווייט. נאָר, איז איהם געבלי־בען איין פערדרוס, און דאָס איז געווען די מיינונג פון זיין שטרענגען און ערנסטען פאָטער ווען ער וועט דערפאַהרען, אַז זיין זוהן לעבט נישט אַליין אין זיין וואוינונג, אז ער האַט נאָך אַ פערזאָן מיט זיך.

אָבער ווי אַזוי וועלען זיי דאָס דערפאַהרען? זיין פאָטער, וועלכער איז פריהער געווען אַ קאָנסול זיצט איצט שטענדיג אינדערהיים און איז בעשעפ־טיגט צו דערציהען זיינע וויינטרויבען, וועלכע פאָר־דערען אַזוי פיל אַרבייט, זיין מוטער איז קראַנק און האָט קיין האָפנונג נישט צו ריהרען זיך פון אָרט די ווירטשאַפט פון זייער הויז ליגט אויף דער טאַנטע דיוואָן, וועלכע דאַרף אויך דערציהען דעם צווילינג — מאַרטאַ און מערי, וואָס די מוטער האָט געבוירען איידער זי איז קראַנק געוואָרען, בלייבט נאָך אָנקעל צעזאַר, דיוואַנס מאַן, אָבער אָט דער אָנקעל איז אַ גרויס קינד, וועלכען עס ווערט נישט דערלויבט צו פאָהרען אָהן אַ שומר.

פעני האָט ביז איצט געוואוסט וועגען דער גאַנצער פאַמיליע. ווען ער פלעגט קריגען אַ בריף, פון זיינע עלטערען אין קאַסטעלעט, פלעגט זי זיך שטעלען אונטער זיין פלייצע און לייענען דעם בריף צוזאַמען מיט איהם און פרייען זיך מיט דעם גרוס, וואָס דער צווילינג האָט אונטערגעשריבען פונקט, ווי זייער ברודער האָט זיך געפרייט.

ער אָבער האָט גאָרנישט געוואוסט פון פעניס לעבען. ער האָט איהר אויך דעריבער קיינמאָל נישט געפרעגט, ער איז געווען אַ יונגער מאַן מיט אַ שטאָלצען כאַראַקטער און האָט נישט געוואוסט פון קיין אייפערזוכט, אָדער אומרוה, ער איז געווען פעראינטערעסירט אין זיין פאַמיליע, און ער האָט פון זיי גערעדט ווען ער האָט נאָר געקאָנט. פעני האָט אָבער תמיד געשוויגען און ער האָט איהר נישט געפרעגט.

אַזוי זענען אַוועק וואָכען און חדשים גאַנץ שטיל און גליקליך, אין וועלכע עס האָט זיך אַריינ־געמישט נאָר איין טרויער, וואָס האָט זיי ביידען אָנגעגריפען אָבער אויף פערשידענע אופנים, זי האָט געמיינט, אַז זי איז מעוברת און זי האָט עס איהם פערטרויט. ער האָט דערפאַר מורא געהאַט. אַ קינד אין זיינע יאָהרען? וואָס קאָן ער דערמיט טון!? דאַרף ער אַזאַ קינד אָנערקענען? און וואָס פאַר אַ בונד דאָס וואָלט געווען צווישען איהם און אָט דער פרוי? וואָס פאַר אַנ׳אומגליק דאָס וועט זיין פאַר דער צוקונפט?

פלוצלונג האָט ער דערזעהן די קייטען אין וועל־כע ער איז געשמידט, ביינאַכט האָט ער נישט גע־קענט שלאָפען, און ער פלעגט ליגען מיט איהר אין בעט און חלומען מיט אָפענע אויגען.

צום גליק איז די שרעק געווען אַנ׳אומזיסטע, און זיי האָבען ווידער אָנגעהויבען צו לעבען ווי די טויבען. עס איז געקומען דער זומער, או ןדאָס לע־בען איז ווירקליך געוואָרען זיס און אָנגענעהם אין דער וואוינונג, וועלכע איז אַ סך שעהנער געוואָ־רען דורכ׳ן באַלקאָן.

אין אָוועגד פלעגען זיי זיך זעצען אויפ׳ן באַל־קאָן און עסען זייער אָוועגד־ברויט.

אויפ׳ן זעלביגען באַלקאָן, נאָר אָפגעצוימט, מיט אַ דינער וואַנד פלעגט פערברענגען דעם אָוועגד אַנ׳אַנדער פאָרפאָלק מיט דעם נאָמען „העטעמאַ“. ביידע זענען זיי געווען מאָדנע גלייך אין זייער גרעב און זייער עלטער, און זיי פלעגען זיך ביידע קושען אָהן אַנ׳אויפהער.

פעני האָט געוואָלט קענען דאָס פאָרפאָלק, זי פלעגט זעהר אָפט רעדען מיט איהר שכנטע דורך דער וואַנד, אָבער די מענער האָבען זיך געהאַלטען פון ווייטען, און האָבען איינער מיט׳ן אַנדערען נישט גערעדט.

אין אַ געוויסען נאָכמיטאָג, בעת זשאַן איז גע־גאַנגען פון דער אַרבייט, האָט ער געהערט ווי איי־נער רופט איהם ביים נאָמען און בעט איהם, ער זאָל זיך זעצען עפּעס טרינקען. די שטים איז גע־קומען פון אַ קאַפע־סאַלאָן וועלכער האָט געהאַט טישלעך אין גאַס, ביי וועלכער מענער זענען געזע־סען און געטרונקען.

(פאָרטזעצונג קומט)

אלטער פאטער וויל דערהרגענען זיין זוהן

למאי ער האָט חתונה געהאַט מיט א „בערדטע“ פרויליין

דאָס שטעטעל וואָראַנאָוו נעהט איצט אויף ידערלעך צוליב אַ ראָמאַנטישער געשיכטע, וואָס האָט זיך אויסגעלאָזט זעהר טראַגיש.

דער דאָרטיגער ווילנער יונגערמאַן י. ג. האָט אַ לענגערע צייט געפיהרט אַ ליבע מיט א פרויליין פון דעם זעלבען שטעטעל. דאָס פרויליין איז אָבער נישט געווען קיין צנועה און פלעגט אָפט פערברענגען מיט אַנדערע יונגעלייט, אפילו מיט שקצים...

י. ג. האָט געהאַט צרות פון זיינע עלטערען, וועלכע האָבען איהם געשטערט אין דעם אופן נישט דערלאָזען זיך ווייטער טרעפען מיט זיין געליבטער. טראָץ דעם האָט ג. נישט איבערגעריסען זיינע בעציהונגען מיט דער פרויליין און ווייטער געשפינט און געוועבט דעם ליבעס־ראָמאַן.

נישט לאַנג, איז א פאַמיליען אָוונט, איז ג. אַריינגעקומען צו זיין געליבטער און אין זיין רויטער איבעראַשונג געטראָפען איהר אין נאָר אַנ׳איי־נעמער פּאָזע מיט אַ קריסטליכען יונגערמאַן.

ביי ג—ן האָט זיך צוקאָכט די בלוטען, ווי אַ ווילדע חיה האָט ער זיך געוואָרפען אויף זיין קאָנקורענט און ס׳האָט זיך צופלאַקערט אַ בלוטיגער געשלעג. ג. האָט צוריסען דעם קריסט די נאָז, דער קריסט איז נישט געבליבען שולדיג און האָט אויך ג—ן צו־ביסען דאָס פנים.

דער דאָזיגער „ראָמאַנטישער געשלעג“ האָט אויפגעוועקט דאָס גאַנצע שטעטעל. ווען זייטיגע מענשען מישען זיך נישט אַריין בעצייטענס, ווער ווייסט מיט וואָס דאָס וואָלט זיך געענדיגט. ס׳איז צונויפגעשטעלט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל און דער גאַנצער ענין איז איבערגעשיקט געוואָרען אין גע־ריכט.

די בלוטיגע געשעהעניש האָט איבערצייגט די פרויליין אַז ג. האָט איהר באמת ליב און דאָס יונגע פאָרעל איז ענטלאָפען קיין ווילנע און גע־שטעלט אַ שטילע חופה.

ג. איז פון דערהיים פערשוואונדען געוואָרען און דער פאָטער זיינער איז שיר נישט משוגע גע־וואָרען פאַר בושה און חרפה.

פאַרגאַנגען שבת איז ג—ס יונגסטע שוועסטערל אַריינגעלאָפען מיט אַ געשריי, אַז דער ברודער איז דאָ.

דער פאָטער איז געוואָרען געוואַלדיג אויפגע־בראַכט, ער האָט געכאַפט אַ האַק און זיך געשטעלט ביי דער טיר.

אין דער מינוט איז גראָד אַריין א יונגערמאַן. דער אַלטער ג. האָט זיך געוואָרפען אויף איהם און געוואָלט איהם דערהרגענען. אַנ׳אויפגעציטער־טער איז יענער אַפגעשפרונגען און געמאַכט אַ געוואַלד.

דאַן האָט דער אַלטער דערזעהן, אַז דאָס איז גאָר אַ פרעמדער יונגערמאַן, וואָס איז נאָר געליי־ענט צו זיין זוהן.

אַזוי איז ער נישט געקומען צו א בלוטיגער טראַגעדיע.

ווי ס׳לעבען היינט יודען אין מינסק

(ענדע פון דער 6־טער זייט)

די יודען אָבער האָבען דאַן קיין אַנדער ברירה נישט געהאַט.

ווען די רעגירונג האָט זיך גענומען לויט אַ גע־וויסען פּלאַן און ציל־בעוואוסט צו ליקווידירען דעם נעפּ, צו פערניכטען דעם פּריוואַט־האַנדעל, די פּרי־וואַטע קראָמען און קרעמלעך, האָבען עס די יודען דערפיהלט די ערשטע צייט אַלס מכת־רצח, אַלס אַ טויט־קלאַפּ...

די רפואה צו אָט דער מכה איז געווען דאָס, וואָס עס איז געגעבען געוואָרען די מעגלכייקט צו די נעכטיגע אַזוי־גענאַנטע נעפּ־לייט צו בעקו־מען אַרבייט, ווען אויך אין געוויסע פאַלען, נאָר שוואַרצע אַרבייט און ווען זיי אַרבייטען אָפּ אַ קורצע צייט געגען אַ האַלב יאָהר, בעקומען די „לישענ־צעס“ (די וואָס זענען געווען בעראויבט פון וואַהל־רעכט און פוג׳ם רעכט צו בעקומען אין די רעגי־רונגס־געשעפטען לעבענס־פּראָדוקטען פאַר אַ בי־ליגערען פּרייז) וואַהל־רעכט און אַרבייטער־ביכלעך אויך זייערע קינדער ווערען אויפגענומען אין די טעכנישע שולען און אין די אוניווערזיטעטען אָהן שוועריגקייטען און אָהן צוריקהאַלטונג ווי, עס איז געווען דער פאַל פריהער.

אַ געוויסער טייל פון די נעכטיגע הענדלער און קרעמער האָבען די גאַנצע לעצטע צייט זיך אויס געלערנט פערשידענע מלאכות, זעלבסטפערשטענד ליך, לייכטערע, און זיי אַרבייטען איצט אַלס קוס־טאַרען בעלי־מלאכות, געניסענדיג די רעכט פון אַ קוסטאַר און פיהלענדיג זיך אַלס נויטיגער מיטגליד אין דער געזעלשאַפט.

די וואַס אַרבייטען, וואָס זייער אַרבייט זאָל נישט זיין, זענען דאָך סוף כל סוף געשיצט פון הונגער און פון שרעק פאַר זייער נאַקעטער עקזיס־טענץ.

זייער עקזיסטענץ איז נאָך באמת זייער שווער און נאָך אונזערע אַמעריקאַנישע בעגריפען אַפילו אומדערטרעגליך און אוממעגליך, און דערפאַר איז אומפערשטענדליך און אומבעגרייפליך ווי קענען די מענשען (אין דעם פאַל אונזערע ברידער) זיין צופרידען און אין בעסערער שטימונג.

אין דער גרויסער וועלט

באַנדיטען העלפען ארוים זייער כרבן

פון טשיקאַגער באַנדיטען האָט איהר דאָך גוודאי געהערט. שוין איינמאָל באַנדיטען! נישטאָ די וואָך, דער טאָג, די שעה, אַז זיי זאָלען נישט לאָזען הערען פון זיך. טשיקאַגער באַנדיטען האָבען שוין אַ וועלט־נאָמען, אַז אַ באַנדיט וויל זיך בעריה מען, אַז ער איז נישט אַבי ווער, זאָגט ער, אַז ער שטאַמט פון טשיקאַגאָ.

אָבער פונדעסטוועגען דאַרפט איהר נישט מיי־נען, אַז די טשיקאַגער באַנדיטען זענען אַזעלכע האַרצלאָזע גזלנים, זיי האָבען הערצער אויך און די דאָזיגע הערצער ווערען אַמאָל געריהרט.

אָט איז דאָ נישט לאַנג געשעהן אַ פאַל, אַ באַנדע רויבער זענען בעפאַלען אַ פערשוין, איהם איבערגעדרייט אַלע קעשענעס און זיך געבין בי־טער ענטוישט, דער פערשוין — אַ העזה אַ ביסעל — האָט נישט געהאַט ביי זיך מעהר ווי אַכצעהן סענט.

אַנדערע באַנדיטען וואָלטען אַזאַ קבצן דער־צעהלט די אמת׳ע מעשה, איהם גוט אויסגעזידעלט וואָרום וואָס, זיי זענען עפעס קהל׳ס משרת צו אַר־בייטען ביי איהם אומזיסט? שיקאַגער באַנדיטען האָבען אָבער געהאַנדעלט ווי דזשענטעל־לייט, ווי זיי האָבען דערזעהן אַז זיי האָבע ןפאַר זיך אַ דלפון, אַ שלימזל, האָט זיי נעבעך פערקלעמט דאָס האַרץ און דער עלטסטער, דער כאַפער פון דער באַנדע האָט אָוועקגעלייגט פאַר זיינע לייט אַזאַ מין דרשה:

— חברים באַנדיטען! לאָמיר ווייזען אַז מיר זענען אויך דזשענטעללייט און האָבען אויך אַ ביסעל רחמנות אין זיך.

די באַנדיטען האָבען זיך באַלד צעשפּילעט די מאַנטלען און גענומען אַריינוואַרפען דעם איבערגע פאַלענעם קליינגעלט אין טאַש און ...וירנאַך האָט דער מענש צונויפגענומען ביי זיי גאַנצע פינף דאָלאַר.

ווען אַ שטומער קריכט אונטער די רעדער

...איז אַ שטומער. אַ שטומער וואָס האַלט נישט קיין קאָנפערענצען, רעדט נישט קיין רכילות, און זאָגט קיינמאָל נישט קיין ליגענט, וואָלט אפשר אַזאַ מענש געדאַרפט זיין גליקליך, וואָס הייסט: דער פיינסטער מענש אין דער וועלט־ איז ער דאָך אָבער אַ מאַכמע דאַנער, געפעלט עס איהם נישט, ער וויל רעדען, רעדען ווי אַלע מענשען.

איז איהם בעשערט א גליק, געהט ער איינמאָל אין אַלזשיר אויפ׳ן גאַס מיט זיינע שטומע געדאַנקען און פאַלט פלוצים אַרונטער אונטער די רעדער פון אַנ׳אויטאָמאָביל און — בעקומט לשון, ווערט רע־דעוודיג.

דאָס ערשטע וואָרט וואָס ער האָט אויסגערעדט איז געווען אַ מאַכמעדאַנישער „מי שברך“ אויפ׳ן שאָפער, און דאָס צווייטע וואָרט, פרעגט שוין גאָר־נישט. גלייך ווי ראַמירא האָט דערזעהן, אַז ער קען ריידען איז ער אַרויסגעפאַלען אויפ׳ן שאָפער און איהם אָנגעהויבען קושען און האַלזען און דאַנ קען פאַר׳ן לשון, וואָס ער האָט איהם געגעבען.

א פרויליין האָט אנגעפיהרט א שייקע גנבים

די ליטוואַטשקעס מעגען זיך איצט ריהמען, ווי עס ווייזט זיך. אַרויס זענען זייערע ווייבלעך גאָר־נישט קיין פערשלאָפענע. אָט האָט מען איצט אין קאָוונע אויפגעדעקט אַ שייקע גנבים און ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזען איז די אָנפיהרערין געווען דווקא אַ פרייליין און דערצו נאָך אַ שיינע פרייליין, אַ גימנאַזיסטקע.

די דאָזיגע פרייליין הייסט רוסעצקאַיטע, זי איז אַלט דרייסיג יאָהר און האָט זיך מיט דעם פאַך אָפּ געגעבען א שטיק צייט. זי האָט פערטיילט די גנבות און זי האָט אויך אויפגעהאַלטען די דיסציפּלין ביי דער באַנדע.

רוסעצקאַיטע איז געווען אַ מויד אַ כוואַט. זי האָט געריטען אויף אַ פערד, ביינוצט געוואָהר

נו, דאַרפען נישט ליטוואַטשקעס שטאָלץ זיין מיט אַזאַ מויד?

איבער איין תירוץ געהט נעבעך א נעגער אין טורמע אריין

אין ניו־יאָרק האָט אַ פאָליציאַנט געפאַקט אויפברעכען אַנ׳אויטאָמאַט מאַשינקעלע וואו מען וואַרפט אַריין אַ סענט און מען נעהמט אַרויס אַ שטיקעל שאָקאָלאַד.

דעם נעגער האָט דער פאָליציאַנט געפאַקט מיט אַנ׳אייזערנער שטאַנג אין דער האַנד און איהם אָפּ־געפיהרט מיט׳ן גאַנצען קלאַפּערגעצייג אין קאָמיסאַר יאַט, וואו מען האָט איהם בעזוכט און געפונען ביי איהם אכט און ניינציג איינציגע סענט. 3

— פרעגט מען דעם נעגער:

— ביזט זיך מודה?

— ניין.

— וואו האָסטו גענומען אַזויפיל איינציגע סענטען? 3

— כ׳ד׳אָב געשפּילט אין קאָרטען און געוויגען.

— פאַרוואָס זשע האָט מען דיר דאָס גאַנצע געווינס אויסגעצאָהלט עפעס אין סענטען?

ענטפערט דער נעגער:

— די געגענט איז אַנ׳אָרימע און מעהר ווי איין סענט האָט דאָרט קיינער נישט אין טאַש.

— פאַרוואָס־זשע זענען אַלע סענטען פער־גרינט און פערשימעלט?

— מען האַלט דאָרטען אַזוי לאַנג אַ סענט אין טאַש ביז ער ווערט פערשימעלט.

— פאַרוואָס זשע בעגערשי האָסטו עפעס גע־האַלטען אַנ׳אייזערנע שטאַנג אין האַנד? — פרעגט מען איהם ווייטער.

אויף דעם האָט דער נעגער קיין ענטפער נישט געהאַט און מען האָט איהם פערבעטען אי׳ן טורמע.

איז נישט אַ סקאַנדאַל, אַז צוליב דעם וואָס אַ מענש פעהלט אויס איין תירוץ זאָל מען איהם איינזעצען?

די צוקונפט באלאנגט צו פערד

אַזאַ מין מאַזאַ וועט אפשר אין אייערע אױ...

...ערען אָפּקלונגען זעהר טשיקאַווע, עס האָט זיך אָ־בער דאָך געפונען איינער, און דער איינער איז אַ גאַנץ בעדייטענדע פערזענליכקייט, וועלכער האָט אַ־זעלכע ווערטער פון זיין מויל אַרויסגעלאָזען.

און אָט הערט, אַדרבא, אַ טשיקאַווע געשע־העניש. אין די היינטיגע צייטען פון דאַמף און ע־לעקטרישע אייזענבאַהנען און שיפען, וואָס שפּאַנען אַריבער דעם ים מיט אַזאַ אויסערגעוועהנליכער ש שנעלקייט; אין די היינטיגע צייטען, פון אויטאָמאָ־בילען. באַהנען און קאַמיאָנען און אַעראָפּלאַנען, ווען עס איז שוין גאָר קיין נייעס נישט צו הערען, ווי מען זאָגט פאָראויס, אַז גאָר אינגיכען וועלען מענשען פליהען אין דער לופטען, אַזוי געוועהנליך און אַלטעגליך, — אין אַזעלכע צייטען ווען מען קאָן דאָס גאָר איינפאַלען אַ טראַכט צו טון, אַז דער פשוטער פערד שפּילט נאָך עפעס אַ שטיקעל ראָ־לע? קומט אָבער אַ מיסטער וואַיזי דינסמור, וועל־כער איז דער סעקרעטאַר פון דער פערד־געזעל שאַפט פון אַמעריקא און ער האַלט אין טשיקאַגאָ אַ פאָרטראַג וועגען פערד, און ער לאַכט זיך גאָר אויס פון די יעניגע וואָס דענקען און בעהויפּטען אַז פערד זענען שוין גאָר אויסגעשפּילט און מען דאַרף זיי שוין מעהר גאָרנישט האָבען. און ער בעווייזט מיט ציפערען און פאַקטען אַז דער אויטאָ־מאָביל האָט נאָך דעם פערד פון מאַרק נישט אַ־רויסגעשטופּט; אַז עס איז נישט געשטויגען און נישט געפלויגען אַזאַ מין בעהויפּטונג... אַז דער פערד שפּילט נאָך גאָר־גאָר אַ גרויסע ראָלע אין דער וועלט פון טראַנספּאָרט, און אָט דער מענש זאָגט גאָר נביאות, אַז נישט נאָר קומט דער פערד צוריק צו זיין אַמאָליגער גדולה, ווען מען האָט נאָך נישט געוואוסט נישט פון אייזענבאַהנען און נישט פון אויטאָמאָבילען, נאָר די פאָדערונג אויף דעם פערד האַלט אין איין וואַקסען. און מיסטער וואַיזי דינסמור פון טשיקאַגאָ גיט פשוט אָנצוהערען, אַז די צוקונפט בעלאַנגט נישט צו אַעראָפּלאַנען און נישט צו „צעפּעלינס“ ווי פערשידענע פאַנטאַזיאָ־רען ווילען האָבען, נאָר דער אַלטבעקאַנטער פשוטער פערד וועט נאָך שפּילען אין דער צוקונפט די ערשטע פידעל.

—O—

קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פֿאלג. טעג! — היינט און פֿאלג. טעג!
מעכטיג מייסטערווערק, וואָס איבערשטייגט אַלע ביז איצטיגע פֿילמען א. ג.

די זינד פֿון די פֿאָטערס

אין דער הויפּטראָלע דער גרעסטער טראַגיק פֿון דער וועלט אין זיין נייעסטער קרעאַציע, וואָס איבערשטייגט דעם „איבעריגען מענש"
EMIL JANNINGS
מעכטיגע דראַמע, וואָס אילוסטרירט דעם גורל פֿון אַ דייטשען עמיגראַנט אין אַמעריקאַ. „די זינד פֿון די פֿאָטערס" איז דער פֿילם, וואָס איז אַנערקענט געוואָרען פֿון דער גאַנצער וועלט-פּרעסע אַלס דער בעסטער פֿאַר אַלע צייטען.
פֿערשטאַרקטער אָרקעסטער אונטער לייטונג פֿון ה' סטעפּאַנסקי.
אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמיטאָג. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

שפּאָרזאַמקייט פֿאַר אַלע סוחרים פֿון דער נאַוואָמיעסקאַ געגענד!
צו וואָס זאָלט איהר שיקען מענשען אַבצושטעהן שעה'ן לאַנג אויף דער פּאָסט מיט פּאַקעטען ביז עס ווערט ערלעדיגט. שפּאָרט אייך אייער צייט, געלד און אויפרעגונג און שיקט עס אַריין צו מיר וועט עס פֿאַר אַ גאַנץ קליינע פּערגיטיגונג שנעל און רעיעל אַוועקגעשיקט.
עקספּעדיציע בראַמבערג
נאַוואָמיעסקאַ 4.

לעטשניצע
צאהן-ערצטליכער גאַבינעט און רענטגען-אינסטיטוט
(דיאַגנאָסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראַפּיע)
זגערזשער 17 טעל. 116-33
וועגערלאָגישער גאַבינעט
טעגליך טעטיג פֿון 1 — 2 נאָכמיטאָג.

קלאַנג-פֿילם-טעאַטער „MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט גרויסע פּרעמיערע!
פֿון דעם גרויסען קלאַנג-פֿילם
„האַדזשי מוראַט"
Iwan Mozżuchin :מיט
אין דער הויפּטראָלע. — אין דעם אויביגען בילד נעהמט אַנטייל
אַ גרויסער קינסטלער-כאָר.
קירצליך: „נח'ס תבה" קירצליך:
אָנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאָג און יום טוב 3.30 נ"מ

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פֿערגיפֿטונג פֿאַר קראַנקע אויף קילעס פֿאַר מענער ווייבער און קינדער. פֿערשידענע קאַליקעס אין גוף פֿאַר הויקערס און פֿיס.

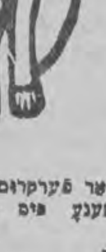

פֿערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער-קאַן און עס פֿאַלט אַריין אין דעם בוים און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פֿערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גומענע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפֿעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פֿון דײַטשען פּראָפֿעסאָר-דאָקטאָר בראַכו רעקומענדירט בעזונדער דעם שווערסטען און געפֿעהרליכסטען ברוך. אויך פֿאַר הויקערס ליימונגען מיט הייל-גאַרסעטען און אָפּאַראַטען פֿאַר פֿערקרימטע פֿיס און פּלאַטפֿוס ספּעציעלע אַיינלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פֿיס און הענט, גומענע זאָקען פֿאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפֿאַנגט פֿון 9 ביז 1 בייטאָג און פֿון 3 ביז 7 אין אָווענד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאָס פֿרוינדליכע ערשיינען פֿון די קראַנקע איז אונבעדינגט נויטיג ריפֿלאַמען האָבען אויסגעשטעלט פֿאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפֿעסאָרען: פּראָפֿ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפֿ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפֿ. ד"ר ב. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע. מיר נעהמען אויך אָן סערטיפֿיקאַטען פֿון דער קראַנקען-קאַסע

דאַנקזאַגונג.
דעם געעהרטען ספּעציעל. ה' י. ראַפּאַפּאָרט, דיר. פֿון אָרטאָפּעדישען אַנשטאַלט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 29, פּראָנט II שטאָק, דריק איך אויס עפֿענטליך מיין הייסע דאַנקבאַרקייט פֿאַר זיין אָנלעגען מיר דעם ספּעציעלען אָרטאָפּעדישען הייל-גאַרסעט פֿון זיין סיסטעם, וועלכער האָט מיך אויסגעהיילט גענצליך. ס'האָט מיר געדראָהט צו פּלאַצען דער רוקען צוליב'ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין פֿעהיג צו דער אַרבייט.

Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny.

אַ שטוב אָדער אַ טרוקענער קעלער
אויף אַ ווערקשטעל, מעגליך מיט אַ קאַנצעלאַריע אין דער געגענד פֿון פּאָמאָרסקאַ ביז צעגעלניאַנאַ
ווערט געזוכט.
אָפּפֿערטען אין אַדמיניסטראַציע פֿאַר „H. W."
מעקלערס געווינשען!

האַנד-שפּולער
קוואַליפֿיצירטע אויף רענ-רער ווערט פֿון זאָפֿאָרט געזוכט. צו ווענדען זיך פּאָנסקאַ 9 פּר. 1 שט. וו. 6

השבת אבדה.
ס'איז פֿערלוירען געוואָרען אַ וועקסעל אויף 100 זל. אויסשטעלער העניך שפּיכלער דער וועקסעל ווערט ערקלערט פֿאַר אונגילטיג. אָבצוגעבען סלינאַרסקאַ 8 צו זלאָטאָגורסקי

ווענעריש-כירורגישע קליניק „SANATO"
אגראַרנאָווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפֿזיכט איבער דער מוטער און קינד
פּרייזען פֿון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פֿערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
כירורגישע אַפּטיילונג פֿון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפֿאַנגס-שעה'ן פֿון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

אַ געוועלב
מיט 2 שטיבען און קיך אין בעסטען פּונקט, געאייגנעט אויף יעדער אַרט אונטערנעהמונג איז פֿון זאָפֿאָרט איבערצוגעבען. צו ערפֿאַהרען אין אַדמינ.

וו. י. ז. א. שעבקיעוויטש 26
היינט, מיטוואָך, 9 אַ זייגער אָווענד וועט דער בעקאַנטער יודישער פּובליציסט
רעד. י. אוגער
האַלטען אַ רעפֿעראַט א. ד. ט.
„וואָס איז דאָס נאַציאָנאַלער האָס"
אייננגאַנג פֿאַר מיטגלידערינס און אַריינגעפֿיהרטע געסט אומזיסט!
1966₮

אַ טיכטיג יונגל
צו אַ זיכערער פּרנסה אויך מיט בעקעסטיגונג, אין עלטער פֿון 14–16 יאָהר קען זיך מעלדען צום ציטונגס-פֿערקויפֿער רוג שענקעוויטש — מאַניושקי

Dr. med.
H. Krauskopf
פֿרויען- און אַקושעריע-קראַנקהייטען
זגיערזשער 16, טעל. 113-47
נעהמט אָן פֿון 4–7 אָווענד.

Dr. med.
B. Robinson
פּיעטרקאָווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

א לערן-יונגעל
פֿון אַנשטענדיגע עלטערן קען זיך מעלדען ביים דאַמען-שניידער-מייסטער בעשטעלט קאַלינסקי זשעלאַזנאַ 11. 9672

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם וועלט נאָר קומען און בויאַ
פֿון ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פֿון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפֿיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפֿט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַנציעס, קלויזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אויסלאַנד ראָזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען באַ מיר ערלעדיגט במשך פֿון 24 שעה
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

דער שרייבער פֿון פּיעטריקאָווער 17 גאַנץ גוט אַדרעס אין לאָדזש

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל פֿאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען
בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעהמט אָן אין דערהיים פֿון 3–5.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11
טעלעפֿאָן 134-72
נעמט אָן פֿון 2–3 נאָכמ. און פֿון 7½–9 אָווענד.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פֿאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פֿון 12–1 און פֿון 4–7 אָווענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פֿאַר סיפֿיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פֿון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פֿון 8–11 און פֿון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פֿון 9–1 פֿאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פֿאַר פֿרויען.

Dr. W. IAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych **przeprowadził** się na ul. **Piotrkowskiej 70** róg Traugutta).
Przyjmuje od 8^{30} do 10^{30} rano, od 1-ej do 2^{30} pp., od 6 do 8^{30} wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

Dr. N. HALTRECHT
ספּעצ.-אַרצט פֿאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנק.
נעמט אָן פֿון 8 ביז 9 פֿריה, פֿון 12–3 נאָכמיטאָג און פֿון 8 ביז 9 אָווענד.
פּיעטריקאָווער 10
פֿאַר אינבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאוואַדזקאַ 14, טעל. 108-53
נעמט אָן פֿון 10–2 נאָכמ. און פֿון 4–7 אָווענד

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פֿון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאוואַדזקאַ 1.
גאָר פֿאַר ווענערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פֿון בלוט און אויספֿלוס אויף סיפֿיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פֿון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
-- טעטיג פֿון 8 פֿריה ביז 9 אָווענד. --
פֿון 11 ביז 12 ביי טאָג און פֿון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן אַ פֿרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פֿרויען
זונטאָג פֿון 9 פֿריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
- בעזונדערער וואַרטע-צימער פֿאַר פֿרויען. -
וויזיט 3 זל.

Dr.
med.
J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראַנקהייטען פֿון די ביינער, געלענקען, פֿערקרימונגען פֿון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַקטיקע פֿון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: קלאָטקעס אויף פּלאַטפֿוסען, קינסטליכע רעמענען א. א. וו. נעמט אָן פֿון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

אַנ'אָרט צושלאָפֿען
פֿאַר 2 אַנשטענדיגע יונגעלייט, איז אָבצוגעבען.
צו ערפֿאַהרען
פּיעטריקאָווער 33
אויפ'ן 2. הויף, פּאַרטער.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסט.
נעמט אָן פֿון 4–7 אָווענד.

DR. MED.
H. LUBICZ
סּפּ. פֿאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנק.
נעהמט ווידער אָן
אויף צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 141-32
עמפּפֿאַנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאָג און יו"ט 9–1. פֿאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

Dr. Z. Rakowski
ספּ. פֿאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפֿאָן 127-81.
שפּרעכשטונדען פֿון 12–2 און פֿון 5–7. נעמט אויך אָן אין דעמעשיעצע זאַגזשעשע 17 פֿון 10–11 און פֿון 2–5.

קויפֿט „MITOL"
צולאָזט עס אין וואַסער, בערשט אויס דעם שמוציגען אַנצוג, און דו וועסט האָבען
אַ נייעם אַנצוג!
איין שאַכטעל „MI TOL" פֿאַר 1.50 זל. איז אַ גאַנצע כעמישע וועשעריי ביי זיך אינדערהיים.
„MITOL" פֿרישט אויף דעם גאַנצען שטאָף, לעבט אויף דעם פֿריהערדיגען אויסזעהן, בעזייטיגט אַלערליי פֿלעקער. צו בעקומען איבעראַל.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
פֿאַר'ן איינהאַלט און טערמינען פֿון די אַנאָנסען איז דער פֿערלאַג נישט פֿעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפֿען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פֿאַר'ן טעקסט—18 גר. פֿרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ —60 „ „ „ 4 „
נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ „ —18 „ „ „ 8 „
פֿאַר אַ מיליטער-שורה: אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.